

KAMBIYO SENETLERİNDE TAHRİFAT (DEĞİŞİKLİK) YAPILMASI

*Mahmut BİLGEN**

Çalışma Plânı : **I. Senet Metninde Değişiklik Yapılması (TTK. 660), A. Tahrifat Halleri, 1. Bedelde (Meblağda) Tahrifat, 2. Vade Tarihinde Tahrifat, 3. Keşide (Tanzim) Tarihinde Tahrifat, 4. Keşide Yerinde Tahrifat, 5. Ödeme Yerinde Tahrifat, 6. İsteğe Bağlı Unsurlarda Tahrifat (Değişiklik), 7. Ciroalarda Tahrifat, B. Sahte veya Tahrif Edilmiş Çekte Muhatabın Sorumluluğu, II. Eksik-Açık (Beyaz) Kambiyo Senedi Düzenlenmesi, III. İmzada Sahtecilik, A. İmza Araştırması, B. Sahtecilikte Sorumluluk, 1. Sahte İmzaya İcazet, 2. Sahte İmzanın İyiniyet Kuralları Gereği Bağlayıcı Olması, 3. Görünüşe İtimat İlkesi, 4. Mevhum Kimselerin İmzası, C. Sahtecilik İddiasında Takibin Akibeti (HUMK 317), IV. İmzaların (Taahhütlerin) İstiklali (Bağımsızlığı), A. Temsilcinin Sorumluluğu, KAYNAKÇA.**

I. SENET METNİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASI (TTK. 660)

Kambiyo senedinin lehtara verilmesinden sonra senet metninde yapılan değişikliklere tahrifat denir ve bu eylem cezayı gerektirir. Poliçenin lehtara verildiği anda gerekli unsurları ihtiva etmemesi halinde geçersiz olur. Poliçenin tesliminden sonra, kısmen hasara uğratılması (yırılması, silinmesi, çizilip karalanması vs) suretiyle esaslı unsurlarından birisini kaybetmesi halinde de poliçe geçersiz olur¹.

* Yargıtay 19 Hukuk Dairesi Üyesi.

¹ **Kınacıoğlu**, s. 157.

Şekli unsurları tamam olan ve tedavüldeki senede bazı ilaveler yapılabilir veya bazı kayıtlar silinip, karalanabilir. Senet metni üzerinde yapılan tahrifatlarla poliçe kelimesine, bedele, vade, keşide tarihine, ödeme, keşide yerine, lehtarın ismine vb ilişkin olabilir.

Şeklen geçersiz bir poliçenin eksik unsurlarının sonra tamamlanması veya geçerli bir poliçenin metninden bazı unsurların çıkarılması suretiyle değiştirilmesi mümkün olup, eksikliğin tamamlanmasıyla geçersiz senet geçerli hale gelir bu andan sonra imzalayanlar yeni metin gereğince sorumlu olurlar. Ancak bu halde önceki imza sahiplerini sorumlu tutmak mümkün değildir, zira senedin tamamlanması geriye doğru etkili olmaz².

Poliçenin geçerlik unsurlarından birisinin tahrifat sonucu ortadan kaldırılması halinde sonucun ne olacağı konusu doktrinde tartışmalıdır:

Bir görüşe göre; değişiklik sonucu asli unsurlardan birisi ortadan kalkarsa senedin poliçe vasfı sona erer, bu halde TTK.nun 660. maddesinin uygulanmasına imkân olmayıp, senetlerin ziya ve iptaline (TTK. 669-577; 563-565) ilişkin hükümlerin uygulanması gerekir³. Diğer görüşe göre ise; poliçenin esaslı şekil şartlarını ihtiva eden unsurların sonradan silinmiş olması halinde de, bu unsurlar mevcut iken imza atanların sorumlulukları (müracaat eden kişinin ilk metni ispat etmesi şartıyla) devam eder⁴.

² Öztan, s. 498, 864.

³ Öztan, s. 864; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 128; Poroy/Tekinalp'de: "...özellikli şekil şartı sistemini kabul etmiş kambiyo senetleri alanında, bazı kişileri, bu şartlar mevcut olmadıkları halde, bir zamanlar var olduklarını alacaklının ispat etmesi sonucu sorumlu tutmak tehlikeli bir yoldur. Senette tahrifat kimin elinde iken vuku bulmuşsa onun riske katlanması gerer" (Poroy/Tekinalp, s. 215).

⁴ Schneider&Fick, s. 375 ve orada yollama yapılanlar (Poroy/Tekinalp, s. 215 dn.206'dan naklen).

Geçerli bir senette zorunlu unsurlardan birisinin ortadan kalkması/kaldırılması halinde (örneğin senet metninden bono kelimesinin silinmesi gibi) senet kambiyo senedi niteliğini kaybedeceğinden bu halde senet metninin değiştirilmesi hükümlerinin değil senedin ziya ve iptaline ilişkin hükümlerin (TTK. 669-677) uygulanması gerektiği belirtilmiştir.

TTK.nun 660. maddesine göre, bir poliçe metni tahrif edildiği takdirde, değiştirmeden sonra metni imzalayanlar değiştirilmiş metin gereğince değiştirmeden önce imzalayanlar ise eski metin gereğince sorumlu olurlar⁵.

Rıza veya icazetin bulunması halinde yapılan düzeltmelerde TTK. 660. maddesinin uygulanamayacağı kabul edilmektedir⁶. Senet metninde ilgilerin yaptığı düzeltmeler yine ilgili tarafından imzalanmalıdır. Bu husus, HUMK'nun 298.maddesinde "Senette mevcut bulunan çıkıntı ve kezalik senedin metninde veya hamışindeki hak ve silinti ayrıca tasdik edilmemiş ise inkâr halinde keanlemyekündür." şeklinde ifade edilmiştir. Bu bakımdan senette tasdik edilmemiş tahrifatlar bütün hamillere karşı dava veya def'i yolu ile ileri sürülebilir⁷.

⁵ Bu hüküm TTK.nun 690. maddesi aracılığı ile bonolarda 730. maddesi aracılığı ile de çeklerde de uygulanır.

TTK.nun 660. maddesinin TTKT.nun 748 maddesinde "**Senet metnindeki değişiklikler**" başlığı altında

"(1) Bir poliçe metni değiştirildiği takdirde, değiştirmeden sonra poliçe üzerine imza koymuş olan kişiler, değişmiş metne ve ondan önce imzasını koyanlar ise eski metne göre sorumlu olurlar." şeklinde düzenlenmiştir.

⁶ Öztan, s. 868.

⁷ Bu hüküm HMKT.nun 213. maddesinde "Senette çıkıntı, kazıntı ve silinti" başlığı altında:

"(1) Senetteki çıkıntı, kazıntı veya silinti ayrıca onanmamışsa, inkâr hâlinde göz önünde tutulmaz. Bu tür çıkıntı, kazıntı veya silinti mahkemece senedin geçerliliğine ve anlamına etkili olacak nitelikte görülürse, senet kısmen veya tamamen hükümsüz sayılabilir." şeklinde düzenlenmiştir.

Tahrifat iddiası haksız fiil niteliğinde olduğundan, bu iddiayı ileri süren kişinin iddiasını HUMK.nun 293. maddesi gereği tanık ile kanıtlayabileceği kabul edilmektedir⁸.

Police metnini tahrifat; ödeme, tanzim yerinin; vade, tanzim tarihinin değiştirilmesi; faiz şartının kaldırılması veya eklenmesi, emre yazılı poliçenin emre yazılı değildir şeklinde değiştirilmesi⁹ meblağı değiştirmek, borcu ödeyecek üçüncü şahsı yazmak, masrafsız iade, protestosuz (TTK. 634) veya teminatsız (TTK. 591/C.2; 597/I) gibi kayıtları çizmek yahut kazımak vb şeklinde olabilir. Poliçenin mecburi, alternatif veya ihtiyari şartlarından birinin değiştirilmesi de aynı sonucu doğurur¹⁰.

** “...Sahtelik iddiası yalnız cirantanın şahsına karşı ileri sürülmesi mümkün olmayıp iyi niyetli hamile karşı dermeyan edilebilecek defilerdendir. Senette tahrifat, senette sahtelik, senedin geçerliliğine ilişkin bir iddiadır. Böyle bir iddia ise senedin lehtarına karşı olduğu gibi, iyi niyetli dahi olsa senedi elinde bulunduran herkese karşı ileri sürülebilir. Olayda bozma kararında sözü edilen TTK.nun 599 ncü maddesinin uygulama yeri yoktur. Mahkemenin davalı (E) yönünden

⁸ **Domaniç**-1990, s. 391.

⁹ **Domaniç**-1990, s. 390.

Poliçede muhatabın (ödeyecek kişinin) (TTK.583/3) ve lehtarın adı ve soyadının yazılması geçerlilik şartıdır. Police hamiline yazılamaz. Birden fazla lehtar yazılabilir; bu takdirde lehtarlar müştereken alacaklı olurlar (TTK 7, BT.148). Poliçede keşidecinin isminin yazılması zorunlu olmayıp imzasının (TTK.583/8) olması yeterlidir. Keşidecinin kendisini lehtar olarak göstermesi mümkündür (**Özta**n/1999, s. 78-79).

¹⁰ **Kınacıoğlu**, s. 157.

Domaniç: “Tahrif edilmiş poliçelerden TTK 660 şartları ile sorumluluk 661. maddede yazılı zamanaşımı sürelerine tabi ise de haksız fiilden doğan tahrifattan tahrifatı yapana yönetilmesi gerekli tazminat davalarının BK.nun 60. maddesindeki zamanaşımı süresine tabi olması gerektiği” belirtmektedir (**Domaniç**-1990, s. 391-392).

dahi senedin iptaline karar vermesi yerindedir. O halde direnme kararı onanmalıdır. ..." YHGK. 21.9.1977, 1976/3343, 1977/743¹¹.

A. TAHRİFAT HALLERİ

1. Bedelde (Meblağda) Tahrifat

Police muayyen bir bedelin ödenmesini içermelidir (TTK. 582/2). Ödenecek paranın miktarı yazı ve rakamla ifade edilir. Metin içinde bu iki meblağ arasında farklılık bulunması halinde yazı ve rakamda tahrifat bulunmaması halinde yazıya itibar edilir. Sadece yazı veya rakam kullanılmış ve bunlar arasında farklılık bulunursa poliçenin az olan miktar için düzenlendiği kabul edilir (TTK. 588)¹².

Bedelde değişiklik yapılması halinde örneğin 1000 lira 10.000 lira olarak değiştirilmişse değiştirmeden önce imza atanlar 1000 liradan sonra imza atanlar 10.000 liradan sorumlu olurlar. Ancak hamil kalan 9000 lira için tahrifat yapan ve ondan sonra gelenlere başvurabileceklerinden 1000 lirayı ödeyenler poliçenin iadesini isteyemezler, ödemenin poliçe üzerine işaret edilmesini ve kendisine makbuz verilmesini isteyebilir (TTK. 621).

YAZI VE RAKAM İLE YAZILAN MİKTARLAR ARASINDA FARK BULUNMASI

** "...2-TTK.'nun 588/1 maddesi "Police bedeli hem yazı hem de rakamla gösterilip de iki bedel arasında fark bulunursa, yazı ile gösterilen bedele itibar olunur." hükmünü içermektedir.

Somut olayda dava konusu bononun rakamla gösterilen bedeli "38.500.000.000.TL" yazılmasına karşın, yazı ile gösterilen bedelinin "otuzsekiz milyon beşyüzbin" olduğu, bu nedenle az olan yazı ile yazılı bedele itibar edilmesi gerektiği iddia edilmiştir.

¹¹ YKD. 1978/6, s. 878.

¹² Bu hüküm TTK.nun 690. maddesi aracılığı ile bonolarda ve 730/2 yollaması ile çeklerde de uygulanır.

Ne varki mahkemece Adli Tıp Kurumundan alınan raporda senette tahrifat olmadığı ancak yazılı bölümdeki yazının milyon veya milyar olarak ayrımının yapılamadığı” belirtilmiştir. Mahkemece, senedin düzenleme tarihi itibarıyla 38.500.000.TL. için düzenlenmiş olması hayatın olağan akışına uygun görülmediğinden davanın reddine karar verilmiştir.

Mahkemece, senedin yazılı bölümündeki yazının milyar olarak yazılı olduğu kabul edildiğine göre, bedelin “otuzsekiz milyar beşyüz bin” olarak kabulü gerekirken, senet bedelinin “otuzsekiz milyar beşyüz milyon” olarak kabulü TTK.’nun 588/1.maddesi hükmüne aykırıdır. ...” Y19HD. 2.2.2007, 2006/6630, 2007/819.

BEDELDE TAHRİFAT OLMASI HALİNDE SORUMLULUK

** “...Borçlu vekili tarafından yasal süresinde İcra Mahkemesi’ne başvurularak sair itiraz nedenleri yanında, senedin başlangıçta 7.000.000 TL. bedelli olarak düzenlendiği, sonradan tahrif edilerek bu bölümün 7.000,00 TL’ye dönüştürüldüğünün de ileri sürüldüğü görülmektedir.

Borçlu vekilinin bu iddiasının bilirkişi raporu ile doğrulandığı tesbit edilmiştir. Mahkemece bonoda yazı ile değer bildiren bölüme itibar edilmesi gerektiğinden bahisle itiraz reddedilmiştir. TTK’nun 690. maddesinin göndermesiyle bonolar hakkında da uygulanması gereken aynı kanunun 588. maddesi gereğince bono bedeli hem yazı ve hem de rakamla gösterilip de iki bedel arasında fark bulunursa yazı ile gösterilen bedele itibar olunur. Ancak, bu kural rakam ile değer bildiren bölümde tahrifat yapılmaması halinde uygulanır. Borçlunun tahrifat iddiası sabit olduğuna göre ve tahrif edilen bölümde borçlunun bunun kabul eden bir paraf imzası da bulunmadığı için anılan düzeltmenin ne amaçla yapıldığı hususu yargılamayı gerektirir.

O halde mahkemece takibin kabul edilen 7.000.000 TL. için devamı ve eklentilerle ilgili itirazın da anılan miktar esas alınarak değerlendirilmesi ve takibin fazlaya ilişkin bölümünün iptaline karar

verilmesi gerekirken yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir. ..." Y12HD. 22.03.2007, 2007/2420, 2007/5447.

** "...Borçlu tarafından takip dayanağı bononun anlaşmaya aykırı doldurulduğu bononun rakamla miktar kısmının 1.000.000.000 TL iken 6.000.000.000 TL'ye dönüştürüldüğü iddia edilmiş, mahkemece yapılan inceleme sonucunda miktar kısmının 5.000.000.000 TL iken 6.000.000.000 TL'ye dönüştürüldüğü tesbit edilmiş olmakla bu durumda tahrifatsız kalan 5.000.000.000 TL üzerinden alacaklının takibi yapmasında usulsüzlük bulunmadığından mahkemece bu miktar üzerinden takibin devamına karar vermek gerekirken vadede rakamla yazı arasında fark bulunması halinde yazılı kısma itibar edileceği gerekçe yapılarak itirazın reddine karar verilmesi isabetsizdir. ..." Y12HD. 23.03.2007, 2007/2903, 2007/5521.

** "...Adli Tıp Kurumu Fizik İhtisas Dairesi'nin düzenlediği 01.02.2006 tarihli rapor içeriğine göre takip dayanağı bononun tanzimi sırasında (miktarın yazı ve rakamla "2.450.000.000 TL- iki milyar dörtyüzelli milyon" olarak yazılmış iken, daha sonra rakamların başına (1), yazıların baş tarafına ise (on) yazısının ilave edilmesi suretiyle) bedel bölümünün 12.450.000.000 TL'ye dönüştürüldüğünün belirlendiği anlaşılmıştır.

Bu durumda mahkemece bononun düzeltilmeden önceki miktarı olan 2.450.000.000 TL ile bu bölüme isabet edecek eklentiler de hesaplanıp bunlara hasren takibin devamına karar verilmesi gerekirken takibin tümünden iptali yönünde hüküm tesisi isabetsizdir. ..." Y12HD. 08.05.2007, 2007/6924, 2007/9354.

2. Vadede Tahrifat

Police ve bonolarda vadeler TTK.nun 615. maddesinde :

Görüldüğünde; görüldükten muayyen bir müddet sonra; keşide gününden muayyen bir müddet sonra; muayyen bir günde; ödenmek üzere keşide olunabilir.

Vadesi başka şekilde yazılan veya birbirini takibeden vadeleri gösteren poliçeler geçersiz olup, şartları varsa adi senet sayılabilir.

Keza bu tür vadelerden poliçeye sadece biri yazılabilir, birden fazla vade taşıyan bono veya poliçe geçersizdir¹³.

Poliçelerde vade tarihinin yazılması şart olmayıp, TTK.nun 584/2. maddesine göre “vadesi gösterilmeyen poliçe görüldüğünde ödenir”¹⁴. Çeklerde de vade olmayıp, görüldüğünde ödenmesi gerekir ve çekte vadeye ilişkin konulan kayıtlar yazılmamış hükmündedir (TTK. 707).

Senedin vadesinde tahrifat yapılmış olabilir. Bu halde müracaat hakkının kullanılabilmesi için yapılması gereken işlemler (ibraz, protesto) eski tarihe göre olmalıdır Tahrifattan sonra imza koyanlar için ise süreler yeni tarihe göre hesaplanır O halde bütün müracaat borçlularına başvurabilmek için birden çok protesto çekmek gerekir¹⁵. En yakın vade itibarıyla henüz protesto süresi geçmemişse TTK.nun 631. maddesi uyarınca tek protesto çekilebilir¹⁶.

TAHRİFAT SONUCU BONODA ÇİFT VADE

** “...Mahkemece yaptırılan inceleme sonucunda Adli Tıp Kurumu tarafından verilen raporda senet metninde rakamla yazılı bulunan ödeme tarihinde yıllar hanesinde evvelce mevcut olan 5 rakamının üzerinde farklı fiziksel evsafıta bir kalemle gidilerek 4 rakamına dönüştürülerek 5.7.2005 olan ödeme gününün 5.7.2004 tarihi haline getirildiği belirtilmiştir. Senet metninin yazılı kısmında ise vade tarihinin 5.7.2004 olarak belirtildiğinin görülmesi karşısında bu senet çift vade taşıdığından TTK.nun 690.maddesinin göndermesi ile bonolar hakkında da uygulanması gereken 615.maddesi gereğince bono vasfında sayılamaz. ...” Y12HD. 23.03.2007, 2007/2902, 2007/5518.

** “...10.03.2006 tanzim tarihli bononun vade tarihinde yapılan tahrifattaki paraf imzası tanzim edene ait çıkmamıştır. Ancak, tahrifat

¹³ **Domaniç**-1990, s. 967.

¹⁴ Bu hüküm bonolarda uygulanmaz.

¹⁵ **Öztan**, s. 867-868; **Poroy/Tekinalp**, s. 215; **Kınacıoğlu**, s. 159.

¹⁶ **Öztan**, s. 868.

sadece günde yapılmış olup, 10.03.2006 tanzim tarihli bononun vadesinin tahrifatla 29.05.2006 vadeli senet haline getirilmesi durumunda dahi TTK'nun 690. madde göndermesi ile bonolarda da uygulanması gereken aynı Kanun 615. maddesi gereğince bono vasfına etkili değildir. Önceki tarih tespit edilemediğine göre, 01.05.2006 tarihi vade tarihi kabul edilmesi faizin başlangıcı açısından (alacaklı kabulü de dikkate alınarak) 29.05.2006 tarihine göre borçlunun daha aleyhine durum yaratacağı gözönüne alınarak, anılan senedin vadesinde yapılan tahrifatla 29.05.2006 vade tarihli bono haline getirilmesi sonuca etkili görülmemiştir. Mahkemece bu bonoya ilişkin itirazın da yukarıda açıklanan nedenlerle reddine karar verilmesi gerekirken, kabulüne karar verilmesi isabetsizdir. ..." Y12HD. 25.04.2007, 2007/5626, 2007/8063.

** "...Takip dayanağı 10.04.2008 tanzim tarihli ve 10.000 YTL bedelli bononun vade tarihinin 30.06.2009 iken 30.06.2008 olarak değiştirildiği yapılan bilirkişi incelenmesinden anlaşılmaktadır.

Dayanak bononun yıl hanesinin 9 rakamının 8 olarak değiştirilmesi, kambiyo senedi niteliğini etkileyen bir değişiklik olmayıp, takibe gerçek vade tarihi olan 30.06.2009 olarak devam edilmesi gerekir. Bu nedenle mahkemece işlemiş faizin 30.06.2009 vade tarihinden hesaplanmak suretiyle sonuca gidilmesi gerekirken yazılı şekilde takibin iptaline karar verilmesi isabetsizdir. ..." Y12HD. 26.10.2009, 2009/12512, 2009/20430.

** "...TTK.nun 690.maddesinin göndermesi ile bonolarda da uygulanması gereken aynı kanunun 615.maddesi gereğince iki farklı vade bulunması halinde senet bono vasfını taşımaz.

Somut olayda, 01.05.2007 tanzim tarihli senedin vadesinin 01.07.2007 veya 07.07.2007 olması, her iki tarihin de tanzim tarihinden sonraya ait olması nedeniyle kambiyo vasfını etkilemez. Adli Tıp raporuna göre senedin hem rakamla yazılı tediye kısmı, hem de matbu metin içindeki vade kısmı aynı şekilde düzeltildiğinden senette iki ayrı vade tarihinin varlığından söz edilemez. O halde mahkemece, itirazın esas ve süreden reddine karar verilmesi gerekir-

ken 5 Ocak 2009 tarihli Adli Tıp Kurumu raporu yanlış yorumlanarak yazılı şekilde davanın kabulü yönünde hüküm tesisi isabetsizdir. ...” Y12HD. 28/10/2009, 2009/12225, 2009/20983.

2. Keşide (Tanzim) Tarihinde Tahrifat

Poliçede birden fazla keşideci olsa bile birden fazla tarihin yazılması halinde senet geçersiz olur¹⁷. Senedin tanzim tarihinin (açık senet hali hariç) tedavüle çıkmasından sonra konulduğu ispatlanırsa poliçe geçersiz olur. Senedin keşide tarihi genellikle bu tarihe göre hesaplanacak sürelerin kaçırılması halinde söz konusu olur. Keşide tarihindeki tahrifat onaylanmamışsa değişiklikten önce senedi imzalanlar değişiklikten önceki tarihe göre sorumlu olurlar. Çeklerde ihdas tarihine ikinci bir ihdas tarihi yazılması halinde zorunlu bir unsur ortadan kalkacağından çek geçersiz kalır¹⁸.

TANZİM TARİHİNDE TAHRİFAT

** “...Mahkemece tanzim tarihinde tahrifat yapıldığına ilişkin şikâyetle ilgili olarak bilirkişi incelemesi yaptırıldığı, raporda, tanzim tarihinin 18.01.2006 iken sonundaki (6) rakamının silgi ile silinerek yerine (4) rakamının yazılmış olduğu belirtilmiştir. Takip konusu senette vade tarihi 10.08.2007 olup, tahrifat yapılmadan önceki tanzim tarihinin 18.01.2006 olması nedeniyle, bu durumda dahi tanzim tarihi vade tarihinden öncesini kapsadığından (TTK. 688/6.maddesi), tanzim tarihinde tahrifat yapılmış olması bono vasfını etkilemez. Mahkemece istemin reddi yerine kabulüne karar verilmesi isabetsizdir. ...” Y12HD. 19.10.2009, 2009/11036, 2009/19495.

** “...Takibe dayanak yapılan çekin keşide tarihinde tahrifat yapıldığı, 12.07.2006 iken 12.07.2008 olarak düzeltildiği ve bu çekin

¹⁷ **Öztaş**, s. 469; Y12HD. ise bazı kararlarında, birden fazla keşide tarihi yazılmasının senedin geçerliliğini etkilemeyeceğini kabul etmiştir (Y12HD. 20.3.1984 gün ve 147/3220, 3.4.1986, 1985/10057/3875 sayılı kararları; **Uyar**, İİK. C.IV, s. 5561-5562, **Öztaş**, s. 469’dan).

¹⁸ **Reisoğlu/Çek**, s. 60.

14.07.2008 tarihinde bankaya ibraz edildiği, dolayısıyla çekin tahrifat sebebiyle süresinde bankaya ibraz edilmediğinin kabulü gerekir. Bu durumda TTK.nun 708 ve 720. maddeleri uyarınca alacaklı müracaat hakkını kaybettiğinden borçlu hakkında bu çekten dolayı kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takip yapılamaz. Ancak takip konusu çekin keşide tarihinde tahrifat yapıldığından dolayı ibraz şerhi geçerli değilse de, şikâyetçinin mahkemeye hitaben vermiş olduğu 28.08.2008 tarihli dilekçesinde, borcun 2006 yılında ödendiğini belirtmiş olması karşısında, İİK.nun 170-a/son maddesi uyarınca çekin keşide tarihinde tahrifat olduğundan bahisle kambiyo senedi niteliğinde olmadığı yolundaki iddiasının dinlenmesi mümkün değildir. Bu nedenle borçlunun şikâyetinin reddi yerine kabulüne karar verilmesi isabetsizdir. ..." Y12HD. 08.10.2009, 2009/9567, 2009/18359.

** "...Borçlu icra mahkemesine başvurusunda, takip dayanağı çekin keşide tarihinde tahrifat olduğunu ve düzeltmeye ilişkin paraf imzasının kendisine ait olmadığını ileri sürmüştür. Takip konusu çekte keşide tarihi önce 21.04.2007 olarak gösterilmiş, sonra çizilerek 22.03.2007 olarak yazılmıştır. İbraz tarihi ise 22.03.2007'dir. Bilirkişi raporunda çekin keşide tarihinin yanındaki paraf imzasının, şirket yetkilisinin elinden çıkmadığı belirtildiğine göre, çekin gerçek keşide tarihinin 21.04.2007 olduğu ve bu tarihten önce yasal süre içinde bankaya ibraz edildiği anlaşılmaktadır. Bu durumda takibe konu çek kambiyo vasfında olup istemin reddi gerekirken takibin iptaline karar verilmesi isabetsizdir. ..." Y12HD. 03.11.2009, 2009/12908, 2009/21253.

** "...TTK.nun 721/1.maddesi uyarınca; "çekin ibraz müddeti içinde muhataba bankaya ibrazı protesto veya buna muadil işlemle tesbit edildiği takdirde" yasal şekilde ibraz edildiğinin kabulü gerekir.

Somut olayda; kambiyo senetlerine mahsus haciz yoluyla takibe konu edilen çekin keşide tarihinde düzeltme yapıldığı gerekçesiyle dayanak belgenin kambiyo senedi vasfı taşımadığı iddiasıyla takibin

iptali talep edilmiş, Mahkemece bu yönde parafsız düzeltme bulunduğundan bahisle istem kabul edilmiştir.

Ancak Mahkemece bu konuda bilirkişi raporu alınmadan, keşide tarihinde değişiklik yapıp yapılmadığı ve düzeltme öncesi keşide tarihinin tesbiti yapılmadan sonuca gidilmesi doğru değildir. Alınacak bilirkişi raporuna göre çekin TTK.nun 708 ve 720 madde şartlarında yasal süresinde ibraz edilip edilmediği araştırılarak oluşacak sonuca göre karar verilmesi gereklidir. Yazılı gerekçeyle hüküm tesisi isabetsizdir. ..." Y12HD. 26/01/2009, 2008/21624, 2009/1386.

Çeklerde vade olamayacağından düzenlenen çeklerde iki ayrı keşide tarihi bulunması halinde önceki tarihin keşide tarihi olarak kabulü gerekir.

** "...Takip konusu çeklerden 40.000.YTL. bedelli çekte 25.10.2007-27.9.2007 tarihli ayrı ayrı atılmış keşide tarihi olduğu gibi yine 29.757.40.YTL. bedelli çekin 20.11.2007-27.9.2007 olmak üzere iki ayrı keşide tarihlerini ihtiva ettikleri görülmektedir.

Çeklerde vade olamayacağından düzenlenen çeklerde iki ayrı keşide tarihi bulunması halinde önceki tarihin keşide tarihi olarak kabulü gerekir. Somut olayda, her iki çekin üzerinde ilk keşide tarihi olarak 27.9.2007 olarak düzenlenmiştir. Önceki tarih olan 27.9.2007 keşide tarihine göre çek muhatap bankaya 25.10.2007 tarihinde ibraz edilmiş olup, bu tarih itibarıyla muhatap bankaya süresinde ibraz edilmediği gibi yasal 10 günlük süre içerisinde de takibe geçilmediği görülmüştür.

Bu durumda süresinde ibraz edilmemiş olan takip dayanağı çeklerin TTK.nun 692. ve 708/1.maddesi gereğince kambyo senedi niteliğinde olamayacağından İİK.nun 170/a maddesi gereğince takibin iptaline karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde itirazın reddine karar verilmesi isabetsizdir. ..." Y12HD. 16/10/2008, 2008/13619, 2008/17565.

KEŞİDE TARİHİ -AYNI AYIN SON GÜNÜ KABUL EDİLMESİ

30 Şubat gibi olmayan bir tarihin keşide tarihi olarak yazılması halinde senedin geçersiz olacağını savunanlar bulunmakla beraber Yargıtay'ın aksi yönde kararları bulunmaktadır.

YHGK. bir kararında; "Şubat ayının 30. günü söz konusu olamaz ise de, tanzim tarihinin bu şekilde gösterildiği hallerde bunun yanılğıdan kaynaklandığının ve bu eksikliğin bononun niteliğini etkilemediğinin ve tanzim tarihinin Şubat ayının son günü olarak yazıldığıının kabulü gerekir." kabul etmiştir (YHGK. 21.6.2000, 2000/12-1011, 1076).

Y12HD. de bir kararında olmayan 31 Nisan tarihinin 30 Nisan olarak kabulü gerektiğini kabul etmiştir:

** "...Takip dayanağı çek 31.4.2007 keşide tarihli olup, İcra Mahkemesince anılan tarihe ilişkin olarak, Nisan ayının (30) gün çektiğinden bahisle, tarih unsurunun bulunmaması nedeniyle takibin iptaline karar verildiği görülmüştür.

Gerek Dairemizin sürekli uygulamalarında benimsendiği ve gerekse Yargıtay Genel Kurulunun 21.06.2000 tarih ve 2000/12-1011-1076 sayılı kararında da belirtildiği üzere, çekte yukarıda açıklanan biçimde tarihin yazılı olması halinde çek olma özelliğini ortadan kaldıracığını kabul etmek aşırı şekilcilik olup hakkın zayiine sebep olur. Keşide tarihinin bu şekilde gösterildiği hallerde bunun yanılğıdan kaynaklandığının ve bu eksikliğinin, çekin niteliğini etkilemediğinin ve keşide tarihinin Nisan ayının (son gününün) olduğunun kabulü gerekir. ..." Y12HD. 29/11/2007, 2007/19833, 2007/22514.

ÇEKİN KEŞİDE TARİHİNDE TAHRİFAT

** "...İcra takibinin dayanağı olan çeklerden 16.04.2006 keşide tarihli ve 6.000,00 YTL bedelli olanın başlangıçta keşide tarihinin 16.02.2006 olarak düzenlendiği, ancak keşide tarihinin ay bölümündeki tahrifatla 16.04.2006 tarihine dönüştürüldüğü ve ibrazında bu tarih esas alınarak 03.04.2006 tarihinde yapıldığı tespit edilmiştir. Bu durumda, sözü edilen çekin başlangıçtaki tahrifatsız keşide tarihi

esas alındığında TTK'nun 708 ve 720.maddelerinde öngörülen sürede ibraz edilmediği sonucuna varılmalı ve alacaklının müracaat hakkını kaybettiği belirlenmelidir. O halde, icra mahkemesinin takibin iptali yönündeki kararı bu çek için sonucu itibariyle doğrudur.

Ancak, 4.500,00 YTL bedelli çekin keşide tarihinin başlangıçta 03.04.2006 olarak yazıldığı halde bunun tahrif edilerek 05.04.2006'ya dönüştürüldüğü Adli Tıp raporuyla saptanmış ise de, çekin 03.04.2006 tarihinde muhatap bankaya ibraz edildiği gözetildiğinde anılan düzeltmenin sonuca etkisinin bulunmadığı görülmektedir. O halde, sözü edilen çek için şikayetin reddi yerine takibin tümünden iptali isabetsizdir. ..." Y12HD. 08.05.2007, 2007/7575, 2007/9416.

4. Keşide Yerde Tahrifat

Düzenleme yeri senedin asli unsurlarından olmakla beraber (m.583/7; bonolarda 688/6) yazılmamışsa tanzim edenin ad ve soyadı yanında yazılı yerde tanzim edilmiş sayılır (m.584; bonolarda 689/son) Düzenleme yeri senedin tabi olacağı ve müracaat hakkının kullanılması riayeti gereken süreleri gösteren kanun tayini ve yetkili mahkeme ve icra dairelerinin tesbiti bakımından önemlidir¹⁹. Poliçede birden fazla keşideci olsa bile değişik keşide yerinin gösterilmesi poliçenin geçersizliğine yol açar²⁰.

Çeklerde ikinci bir keşide yeri yazılması halinde zorunlu bir unsur ortadan kalkacağından çek geçersiz kalır²¹.

KEŞİDE YERİ -K.EREĞLİ YAZILMASI

** "...Takip dayanağı çekte keşide yeri, K.Ereğli olarak gösterilmiştir. TTK.nun 692/5. maddesine göre çekin, kambiyo senedi vasfını taşıyabilmesi için, keşide yeri unsurunu ihtiva etmesi gereklidir. Aynı kanunun 708. maddesi gereğince, ibraz süresi çekin keşide edildiği

¹⁹ Öztan, s. 473.

²⁰ Öztan, s. 473.

²¹ Reisoğlu/Çek, s. 60.

yere göre belirleneceğinden keşide yerinin, hiç bir kuşku ve duraksamaya yer vermeyecek şekilde açık olarak gösterilmesi gerekir. Aksi takdirde senedin çek vafında olduğunun kabulü yasal açıdan mümkün değildir. 14.12.1992 günlü ve 1991/1-1992/5 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararında da açıklandığı üzere, kısaltılmış olarak yazılan keşide yerinin yukarıda yazılı ilkeye uygun bulunmaması halinde, takip dayanağı belge çek niteliğinde kabul edilemez. Bu durumda kambiyo senedi niteliği taşımayan dayanak belge çek niteliğinde olmayıp, “adi havale hükmünde olduğundan mücerret borç ikrarı taşımayan bu belge Borçlar Kanununun 125. maddesinde düzenlenen 10 yıllık zamanaşımı süresine tabidir. Mahkemece bu durum İİK.nun 170/a maddesi hükmü uyarınca re’sen gözönünde tutularak zamanaşımı şikayetinin reddine karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde icranın geri bırakılmasına dair hüküm tesisi isabetsizdir. ...” Y12HD. 05.12.2008, 2008/17867, 2008/21903.

5. Ödeme Yerinde Tahrifat

Poliçede ödeme yeri gösterilmesi esaslı unsurlardan olup (TTK. 583/5) yazılmadığı takdirde muhatabın adı ve soyadı yanında gösterilen adres ödeme yeri sayılır (TTK. 584). Birden fazla ödeme yeri gösterilmiş olması poliçeyi geçersiz kılar. Ödeme yeri; ifa yerinin tesbiti, takvimlerin çatışması, araya girme suretiyle ödemede hamilin müracaat hakkının kullanabilmesi, yetkili mahkeme ve icra dairesinin tesbiti, poliçe ile ilgili kanunlar ihtilafı kurallarının tesbiti bakımından önemlidir. Ödeme yeri muhatap açısından ifa yeri olup, müracaat borçluları için ifa yeri sayılmaz²². Ödeme yerinde değişiklik yapılması halinde TTK.nun 660. maddesi uyarınca sorumluluk değişiklikten önce ve sonra imza atma durumuna göre belirlenir.

6. İsteğe Bağlı Unsurlarda Tahrifat (Değişiklik)

Senedin isteğe bağlı unsurlarında da değişiklik yapılabilir. Örneğin; edinme nedeni olarak nakden veya malen ibaresi, yetkili yer

²² Öztan, s. 475-476.

eklenebilir, değiştirilebilir. Bu değişikliklerde de HUMK.nun 298. maddesindeki onay yoksa sorumluluk gene TTK.nun 660. maddesine göre belirlenir.

Bir kısım kayıtların ise senet metnine eklenmesi halinde yazılmamış sayılırlar. Örneğin faiz şartı sadece görüldüğünde veya görüldüğünden belli bir süre sonra ödenecek poliçelere yazılabilir (TTK. 587)²³, bunun dışındaki poliçelere yazılmış faiz şartı yazılmamış sayılır. Çeklerde de TTK.nun 698. maddesine göre: "Çekte münderiç her hangi bir faiz şartı, yazılmamış sayılır."

BONODA FAİZ ŞARTI

** "...TTK.nun 690. maddesinin göndermesi ile bonolar hakkında da uygulanması gereken aynı Kanun'un 587. maddesi uyarınca görüldüğünde veya görüldüğünden muayyen bir müddet sonra ödenmesi şart kılınan bir bonoya faiz serhi konabilir. Diğer bütün bonolardaki böyle bir şart yazılmamış sayılır. Ancak alacaklı ile borçlu arasında daha önce faiz konusunda (bono metni dışında yapılmış olan anlaşma tarafları bağlar. Somut olayda takip dayanağı bononun vade tarihinin mevcut olması ve bu sebeple görüldüğünde ödenecek bonolardan bulunmaması nedeniyle bonoda yer alan faiz şartı yok hükmündedir. Yukarıda açıklanan nitelikte bir sözleşmenin takibe dayanak yapılmamış ve varlığı ispatlanmamış olması nedeniyle borçludan bonoda yazılı olan orana göre faiz istenmesi mümkün değildir. Bu nedenle icra takibinde akdi faiz oranına dayalı işlemiş ve işleyecek faizin bonolar için uygulanacak avans faiz oranları üzerinden değerlendirilmesi gerekir. ..." Y12HD. 26.06.2007, 2007/9752, 2007/13196.

Poliçelerde keşidecinin ödememeden dolayı sorumlu olmaya-çağına (TTK. 591) muacceliyete, zarar ziyana, manevi tazminata, cezai şarta, vekâlet ücretine ilişkin yazılmış kayıtlar yazılmamış sayılır²⁴.

²³ TTK. 587.madde hükmü 690. maddesindeki yollama nedeniyle bonolarda da uygulanır.

²⁴ Öztan/1999, s. 82.

Çekler görüldüğünde ödenecek senetlerden olduğundan “Çek hakkında kabul muamelesi cari değildir. Çek üzerine yazılmış bir kabul şerhi, yazılmamış sayılır.” (TTK. 696).

Çekteki ibraz sürelerine ilişkin hüküm (TTK. 708) emredici nitelikte olduğundan bu hususa ilişkin yazılmış kayıt yazılmamış sayılır. Çalınan çeklerde ise TTK. 724 değil kıymetli evrakın ziyayı ve iptaline ilişkin hükümler uygulanır²⁵.

7. Ciroda Tahrifat

Ciro zincirinde bir kopukluk bulunması halinde bu noktadan sonra diğer cirolar geçersiz olur.

Vadeden sonra yapılmış olan cironun vadeden önce yapılmış gibi tarihlendirilmesi şeklinde yapılan düzeltmeler de tahrifat kapsamında olup²⁶.

Şeklen hamil gözükmeyen bir kimsenin yaptığı cirolar geçersiz olduğundan başkasının sahte imzası ile yapılan cirolar da geçersizdir.

Cirantalar poliçe düzenlenirken aksine şart konmadıkça poliçenin kabul edilmemesinden ve ödenmemesinden sorumludurlar.

Ancak ciranta, poliçenin tekrar ciro edilmesini yasak edebilir; bu halde, senet sonradan kendilerine ciro edilmiş olan kimselere karşı mesul olmaz (TTK.nun 597). Bu bakımdan cirantaların yasa gereği ciro esnasında yaptıkları bu ilaveler tahrifat sayılmaz²⁷.

B. SAHTE veya TAHRİF EDİLMİŞ ÇEKTE MUHATABIN SORUMLULUĞU

TTK.nun 724. maddesine göre:

Sahte veya tahrif edilmiş bir çeki ödemiş olmasından doğan zarar muhataba ait olur; meğer ki, senette keşideci olarak gösterilen

²⁵ Erdem, s. 84-85.

²⁶ Domaniç-1990, s. 390.

²⁷ Domaniç-1990, s. 391.

kimseye kendisine bırakılan çek defterini iyi saklamamış olması gibi bir kusurun isnadı mümkün olsun²⁸.

Bankalar akdi ve kanuni yükümlülüklerini yerine getirirken basiretli bir işadamı gibi hareket ederek kendilerine ibraz edilen çekin sahte veya tahrif edilmiş olup olmadığını itina ile inceleyip gerektiğinde bu konudan keşideciden bilgi almaları uygun olur²⁹. Çekin sahte olması; çekin üstündeki imzanın, beyanların veya imza ile birlikte beyanların sahte olmasını ifade eder³⁰.

Çekte tahrifatta; çek üzerindeki beyanların çekin zorunlu veya ihtiyari unsurlarının ilgililerin rızası olmadan değiştirilmesi, silinmesi veya kazınmasıdır³¹.

²⁸ Bu halde bankaların sorumluluğu kusursuz (objektif) sorumluluk olup, bankalar bu hallerde sözleşmeye genellikle sorumlu olmayacaklarına ilişkin hüküm koymaktadırlar. TTK.nun 724. maddesinin emredici nitelikte olmadığı kabul edildiğinden sözleşmede bu hükmün aksine hüküm konulabileceği kabul edilmektedir. Ancak konulan bu hükümlerin BK.nun 99, 100. maddelerine aykırı olmaması gerekir.

Bankalar imtiyaz kuruluşları olduğundan bankanın hafif kusurundan dahi sorumlu olmayacağına ilişkin getirdiği şartlar BK.nun 99/II maddesi uyarınca hakim tarafından geçersiz kabul edilebilir. Banka organlarının verdikleri zararlar bankanın bizzat kendi kusuru sayıldığından BK.nun 48/II maddesi hükmü aracılığı ile 99/II. maddesi uyarınca getirilen sorumsuzluk şartları hafif kusur halinde dahi geçerli sayılmaz. Zarar bankanın yardımcı kişilerinin (ifa yardımcılarının) eylemlerinden kaynaklanıyorsa BK.nun 100/III. maddesi uyarınca bankanın ifa yardımcılarının hafif kusurlarından sorumlu olmayacaklarına ilişkin getirilen hükümler geçerli kabul edilebilir, buna karşılık muhatabın veya ifa yardımcılarının ağır kusur veya hilelerinin bulunması halinde sözleşme hükmüne değer verilemez (Öztañ, s.1119; Kendigelen, s. 233; Paşlı, s. 666-668).

²⁹ Kınacıoğlu, s. 327.

³⁰ Paşlı, s. 644.

³¹ Kendigelen, s. 230; Paşlı, s. 650 ve oradaki yollama Göle, Celal: Çek Hukuku, Ank/1989, s. 149.

Çekin bedelinde yapılan tahrifatlarda TTK.nun 730/17. maddesinin 660. maddesine yaptığı yollama sonucu bankanın sorumluluğu tahrifattan önceki miktar ile tahrifattan sonraki miktar arasındaki farka ilişkin olacaktır.

Burada muhatap keşideciye izafe edilen imzanın hesap sahibine (veya yetkili temsilcisine ait olup olmadığını inceleyebilir. Muhatap TTK.nun 713. maddesine göre, ciro zincirinde yer alan imzaların sıhhatini araştırmakla yükümlü olmayıp³², ancak hile veya ağır kusurunun bulunması halinde cirantaların imzasının sahte veya geçersiz olmasından sorumlu olur.

Çekin vadesinde veya keşide, ödeme yerlerinde yapılan tahrifatlarda amaç ibraz süresi geçmiş çekin ibraz süresi geçirilmemiş bir konuma kavuşturulması olup, keşidecinin süresinde çekten caymış olması halinde önem taşımaktadır. Ancak ibraz süresi geçen bir çekin TTK. 711/II. maddesi uyarınca muhatap tarafından ödenmesi mümkün olduğundan cayma olmadıkça bu çekler TTK. 724 kapsamında olmayacaktır³³.

³² **Kendigelen**, s. 228-229; **Domanıç**, s. 458; Çekte ciro imzalarının dışındaki avalistlere, teyit beyanında bulunanlara ait imzalardaki sahtelik keşideci yönünden bir zarar vermez, Cirolardaki sahtelikte ise zarara kimin katlanacağına bakmak gerekir. Eğer muhatabın ödemesinden keşideci bir zarar görüyorsa TTK. 724 uygulanır ve zarara muhatap katlanır. Keşidecinin aynı borcu iki kere ödemek zorunda kalması keşideci zarar görür. Bu durum; keşidecinin çeki lehtara teslim etmeden çaldırması çalan kişinin lehtarın imzasını atarak çeki ciro etmesi ve cirantanın bunu bankadan tahsil etmesinden sonradan lehtarın da gerçek ilişkiden ötürü keşidecinden parayı tahsil etmesi halinde söz konusu olur. Bu halde keşideci ciranta imzasındaki sahtelikten ötürü zarar görür ve keşideci zarar gördüğü için TTK. 724 maddesi uygulanır. Buna karşılık, lehtardan sonraki ciranta imzalarındaki sahtecilik halinde, keşidecinin bu kişilerle temel borç ilişkisi bulunmadığından TTK. 724. maddesi uygulanamaz (**Paslı**, s. 646-647).

³³ **Kendigelen**, s. 230; **Paslı**, s. 653.

TTK.nun 724. maddesindeki muhatabın (bankanın) sorumluluğu kusursuz sorumluluk olup³⁴, muhatap sahtelik ve tahrifatta keşidecinin kusuru olduğunu kendisinin kusuru olmadığını kanıtlayarak sorumluluktan kurtulabilir; muhatabın kusuru yanında kendi kusurunun olması halinde ise müterafık kusur söz konusu olabilir.

II. EKSİK-AÇIK (BEYAZ) KAMBIYO SENEDİ DÜZENLENMESİ

Kambiyo senedi üzerindeki uyuşmazlıklardan birisi de unsurları eksik bir poliçenin tedavüle çıkarılırken sonradan başkası tarafından doldurulması hali olup, bu durumda geçerli bir kambiyo senedinden söz edilemeyeceğinden bu halde, senet metninde değişikliğe ilişkin hüküm (TTK. 660) uygulanmaz.

Eksikliğin giderilmesi konusunda senedi verenin senedi alanı açık veya zımni olarak yetkili kıldığı hallerde açık(beyaz) poliçe söz konusu olur. Burada imza dışında³⁵ tüm unsurlar eksik olabileceği

³⁴ Konu ile ilgili olarak Yargıtay bir kararında : "...Olayımızda davacının her biri (50.000) TL. tutarı olarak keşide ettiği iki adet çekin dava dışı hamillerince tahrifat suretiyle birinin (11.000.000) TL.'lık, diğerinin (4.500.000) TL.'lık hale dönüştürüldüğü, böylece davacının çek hesabından çek hamillerine (15.400.000) TL. fazla ödeme yapıldığı ihtilafsızdır. Bu çeklerin tutarlarında yapılan tahrifatın iğfal kabiliyetini haiz olması, büyüteçle bakılsa bile fark edilemeyecek nitelik taşınması davalı muhatap bankanın TTK.nun 724. maddesinden kaynaklanan kusursuz sorumluluğunu etkilemez. Zira davacı keşideciye mezkür maddenin ikinci cümlesinin öngördüğü biçimde bir kusurun isnadı mümkün değildir..." Y11HD. 23.3.1989, 1988/4814-1989/1859 (YKD.1990/4, 565-566).

³⁵ **Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya**, Beyaz poliçede hakim görüşe göre asgari şart poliçede düzenleyenin imzasının bulunmasıdır ve bu imza keşidecinin imzasıdır. Poliçede sadece muhatap gösterilerek ve muhatabın kabul imzası atılmak suretiyle açık poliçe düzenlenemez (s. 124); **Poroy/Tekinalp**, s. 138. Poliçedeki imzanın keşideciye ait olması şart olmayıp muhatabın kabul imzası atılmak suretiyle de açık poliçe oluşturulabilir (s. 138).

gibi bir veya birkaç unsur da eksik olabilir ve eksikliğin tamamlanması ile poliçe baştan itibaren geçerli hale gelir Keşidecinin açık veya zımni böyle bir yetki vermediği hallerde ise eksik poliçe söz konusu olup³⁶, bu halde senedi tamamlayıp tedavüle sokmak sahtelik suçunu oluşturur³⁷.

Tedavüle çıkarılırken geçerliliğine ilişkin bir veya birkaç unsuru eksik olan bir poliçenin bu unsurlarının sonradan anlaşmaya aykırı (yetki verilmeden) tamamlandığını poliçe borçlusunun yazılı delille kanıtlaması gerekir³⁸. Senedin ciro ile devredilmesi halinde düzenleyen bu iddiasını üçüncü kişiye ileri sürebilmesi için hamilin (üçüncü kişinin) senedi kötüniyetle iktisap etmiş olması ve bu iktisabında ağır kusurunun bulunması gerekir (TTK. 592), iyiniyetli kişi hukuki görünüş kuralı gereği korunur³⁹.

Yargıtay, poliçenin esaslı bir unsurunun, örneğin; keşide tarihinin değişik kalemle yazılmış olmasını sonradan tamamlama olarak

³⁶ **Fırat**, s. 502-503, 499; **Poroy/Tekinalp**, s. 136.

³⁷ 5237 sayılı TCK.nun "Açığa İmzanın Kötüye Kullanılması" başlıklı 209. maddesine göre:

"(1) Belirli bir tarzda doldurulup kullanılmak üzere kendisine teslim olunan imzalı ve kısmen veya tamamen boş bir kâğıdı, verilme nedeninden farklı bir şekilde dolduran kişi, şikâyet üzerine, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) İmzalı ve kısmen veya tamamen boş bir kâğıdı hukuka aykırı olarak ele geçirip veya elde bulundurup da hukukî sonuç doğuracak şekilde dolduran kişi, belgede sahtecilik hükümlerine göre cezalandırılır."

³⁸ ** "...TTK. 690. maddesi göndermesi ile bonolarda da uygulanması gereken aynı Kanunun 592 madde hükmü gereğince açık bono düzenlenebilir ancak tedavüle çıkarılırken tamamen doldurulması halinde aradaki anlaşmalara aykırı bir şekilde doldurulduğu iddia ve ispat edilmediği sürece bu husus bono vasfına etkili değildir. ..." Y12HD. 25/05/2007, 2007/9655, 2007/10865.

³⁹ **Poroy/Tekinalp**, s. 136.

kabul etmemektedir. Ayrıca günümüzdeki tekniğe göre yazıların yaşının da tespiti yapılamamaktadır.

Açık poliçeyi doldurma yetkisiyle beraber almış olan şahıs, senedi bu haliyle başkasına devredebilir. Lehtar ismi yazılmamışsa normal ciro ile devredilemezse de beyaz ciro ile devredilebilir⁴⁰. Açığa imza ile senedi veren şahsın ölümü veya ehliyetini kaybetmesi senedi tamamlama konusunda verilen yetkiyi etkilemez. Borçlunun iflası halinde senedin hamili olan iflas idaresi açık poliçeyi doldurma hakkına sahiptir⁴¹. Açık senedi verenin iflası halinde senedi doldurma hakkı kaybolmaz açık senedi alan, onu doldurarak iflas masasına poliçe alacağını yazdırabilir⁴². Açık poliçeyi tamamlama hakkı zamanışımına tabi değildir⁴³, keza tam bir poliçe söz konusu olmadığından açık poliçenin protesto edilmesi de söz konusu değildir⁴⁴.

Bu halde TK. nun 592. maddesine göre : “Tedavüle çıkarılırken tamamen doldurulmamış bulunan bir poliçe, aradaki anlaşmalara aykırı bir şekilde doldurulursa bu anlaşmalara riayet edilmemiş olması keyfiyeti, hamile karşı ileri sürülemez; meğerki hamil poliçeyi kötü niyetle iktisap etmiş veya iktisap sırasında kendisine ağır bir kusur isnadı mümkün bulunmuş olsun (TTK. 592)⁴⁵.

⁴⁰ **Fırat**, s. 509-510; **Poroy/Tekinalp**, s.139.

⁴¹ **Fırat**, s. 511; **Kınacıoğlu**, s.164. Açık senedi veren imzasını hatıra binaen atmış ise, BK.nun 18. maddesine göre, tarafların hakiki iradeleri dikkate alınacağından açık senedi alanın ödeme imkânını kaybetmesiyle şüphe halinde doldurma hakkı son bulur. Zira açık senedi alan, hatır anlaşması sebebiyle poliçeyi zamanında ödemek zorundadır ve artık bu mükellefiyetini hiçbir zaman ifa edemeyecek duruma düşmüştür (**Kınacıoğlu**, s. 164 ve oradaki yollama **Hueck-Canaris**, s. 65).

⁴² **Kınacıoğlu**, s. 164.

⁴³ **Fırat**, s. 512; **Poroy/Tekinalp**, s. 139; **Kınacıoğlu**, s. 165.

⁴⁴ **Fırat**, s. 512; **Poroy/Tekinalp**, s. 139.

⁴⁵ Bu hüküm TTK.nun 690. maddesi aracılığı ile bonolarda ve 730/3 maddesi aracılığı ile çeklerde de uygulanır.

Poliçedeki eksikliğin sonradan yetki verilmeden tamamlandığını poliçe borçlusunun yazılı delille kanıtlanması gerekir.

** "...Olayımızda, takip konusu bonoda önce hamiline, devamla Ahmet Ö... emri ve havalesine ödeneceği şeklinde düzenlenmiştir. Bu durumda, bonoda lehtar ismi gösterildiğinden bu ismin ön tarafına yazılan hamiline sözcüğü bir hüküm ifade etmeyeceğinden yok hükmündedir. Her ne kadar borçlu şikâyetinde lehtar isminin daha sonra yazıldığını iddia etmiş ise de, bononun boş olarak alacaklıya verilip alacaklı tarafından tedavül öncesinde doldurulmasında yasaya uymayan bir yön yoktur. Lehtar isminin anlaşmaya aykırı olarak doldurulduğu iddiası borçlu tarafça yazılı bir belge ile kanıtlanmadığından bu yöne yönelik şikâyetin reddi ile ileri sürülen diğer itiraz sebepleri incelenip oluşacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken eksik inceleme ile yazılı şekilde hüküm tesisi isabetsizdir..." Y12HD. 07.07.2006, 2006/12323, 2006/15071.

"...Takip dayanağı bono metninin tamamen doldurulmadan verildiğini iddia eden borçlu aradaki anlaşmaya aykırı şekilde 3000 lira olarak değil de 30.000 lira olarak doldurulduğunu T.T.K.nun 592. maddesi gereğince yazılı bir belge ile tevsik etmesi gerekir. Böyle bir belge ibraz edilmediğine ve bonodaki imzada inkar edilmediğine göre borçlunun itirazının ref'iyle takibin devamına karar verilmesi gerekeceği düşünülmezsizin yazılı nedenlerle vazifesizlik kararı verilmesi isabetsiz..." Y12HD. 16.9.1976, 7499/9113⁴⁶.

** "... O halde, açığa imza suretiyle düzenlenen senet anlaşmaya aykırı olarak dondurulduğu ispat edilmedikçe geçerli sayılır. Diğer taraftan Usulün 290. maddesi hükmünce senede bağlı olan her çeşit iddiaya karşı defi olarak ileri sürülen ve senedin hüküm ve kuvvetini ortadan kaldıracak veya azaltacak nitelikte bulunan hukuki işlemler değeri ne olursa olsun tanıkla ispat olunamaz. Gene Usulün 289. maddesine göre senetle ispatı gereken hususlarda karşı tarafın açık muvafakati halinde tanık dinlenebilir. Ancak bu muvafakatın hukuki

⁴⁶ YKD.1977/4, 537.

sonuç doğurabilmesi belirli işlemlerin gerçekleşmesine bağlıdır. Şöyle ki: Hakim re'sen karşı tarafa, kendisine ispat yükü düşenin iddiasını ancak yazılı delil ile ispat edilebileceğini fakat muvafakat edildiği takdirde tanık dinlenebileceğini hatırlatacak, bunun üzerine karşı taraf sahip bulunduğu hakkı yani isterse tanık dinletmeyebileceğini öğrendikten sonra buna rağmen muvafakat ederse tanık dinlettirilebilir..." YHGK. 18.5.1979, 1977/11-654, 1979/483 (YKD. 1980/6, s. 769).

Senetle ispat konusu YİBBGK.nun 24.03.1989 gün ve ½ sayılı kararında da : "İmzalı ve yazısız bir kağıda sahibinin zararına olarak hukukça hükmü haiz bir muamele yazıldığı veya yazdırıldığı iddiasıyla Türk Ceza Kanununun 509. maddesine dayanılarak şikayet üzerine açılan ceza davasında sanığa yüklenen bu eylemin Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun cevaz verdiği ayrık durumlar dışında tanıkla ispat edilemeyeceğine ilk iki toplantıda üçte iki çoğunluk sağlanamadığından 24.3.1989 günlü üçüncü toplantıda salt çoğunlukla karar verildi" şeklinde karar altına alınmıştır⁴⁷.

III. İMZADA SAHTECİLİK

Bir başkasının imzasının taklit edilerek atılması halinde "sahte imza" söz konusu olur⁴⁸. Poliçe keşide edilip, lehtara (ilk hamile) teslim edildikten sonra lehtar ya da poliçeyi ciro+teslim yolu ile devralmış olan hamil tarafından kabul için muhataba ibraz edilir. Poliçe muhatap tarafından kabul edilirse muhatap asıl borçlu haline gelir (TTK. 610). Poliçenin kabul edilmemesi halinde keşideci asıl borçlu sayılmaz müracaat borçlusu olur (TTK. TTK.nun **668. maddesine göre** : "Poliçe üzerindeki beyanların el yazısı ile imza edilmesi lazımdır).

⁴⁷ YİBK. Ceza, C.4.

⁴⁸ **Kınacıoğlu**, s. 151 ve orada yolama yapılan Zimmermann 2 Auh zu OR. 1143 Z 3 Anm. **Arslanlı**, s. 31 ve Baumbach-Hefermehl (WG) Art.7 Nu.3.

El yazısı ile olan imza yerine, mihaniki her hangi bir vasıta veya el ile yapılan veyahut tasdik edilmiş olan bir işaret yahut resmi bir şahadetname kullanılamaz.”⁴⁹.

Bu hüküm karşısında elektronik imzanın kambiyo senetleri hakkında uygulanamaz⁵⁰.

El yazısı ile olan imza yerine, mihaniki her hangi bir vasıta veya el ile yapılan veyahut tasdik edilmiş olan bir işaret yahut resmi bir şahadetname kullanılamaz”⁵¹.

⁴⁹ Bu hüküm TTK.nun 690. maddesi aracılığı ile bonolarda ve 730. maddesi aracılığı ile de çeklerde de uygulanır. Bu hüküm karşısında HUMK.nun 297. maddesi kambiyo senetleri hakkında uygulanamaz.

BK.nun 14. maddesine göre de : “İmza, üzerine borç alan kimsenin el yazısı olmak lazımdır (Ek cümle: 15/01/2004-5070 S.K./22.md). Güvenli elektronik imza elle atılan imza ile aynı ispat gücünü haizdir.

Bir alet vasıtasıyla vazolunan imza, ancak örf ve adetçe kabul olunan hallerde ve hususiyle çok miktarda tedavüle çıkarılan kıymetli evrakın imzası lazım geldiği takdirde, kafi addolunur.”.

BK.nun 15. maddesine göre de : “İmza vaz'ına muktedir olmıyan bir şahıs, imza yerine usulen tasdik olunmuş ve el ile yapılmış bir alamet vazetmeğe yahut resmi bir şahadetname kullanmağa mezundur. **Kambiyo poliçesine müteallik hükümler mahfuzdur.**”.

⁵⁰ **Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya**, s. 116, 195.

5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5/I. maddesinde “Güvenli elektronik imza, elle atılan imza ile aynı hukukî sonucu” doğurduğu kabul edilmişse de aynı maddenin ikinci fıkrasında:

“Kanunların resmî şekle veya özel bir merasime tabi tuttuğu hukukî işlemler ile teminat sözleşmeleri güvenli elektronik imza ile gerçekleştirilemez.” hükmü ile bu kuralın istisnası da belirtilmiştir.

TTKT.nun 1526/I. maddesine göre de : “**(1)** Poliçe, bono, çek, makbuz senedi, varant ve kambiyo senetlerine benzeyen senetler güvenli elektronik imza ile düzenlenemez. Bu senetlere ilişkin kabul, aval ve ciro gibi senet üzerinde gerçekleştirilen işlemler güvenli elektronik imza ile yapılamaz.”.

⁵¹ Bu hüküm 690 ve 730. maddelerde yapılan yollama nedeniyle bono ve çekler hakkında da uygulanır.

Bir başkasının imzasının taklit edilmesi halinde “sahte imza” söz konusu olur. Buna karşılık bir kimsenin yetkisiz olarak başka bir ad altında kambiyo taahhüdünde bulunması sahte imza kavramına girmez⁵².

İmzası sahte olarak atılmış kimse senetten hiçbir şekilde sorumlu tutulmaz, hamilden senetteki sahte imzasının silinmesini isteyebilir⁵³. Sahte imza atan kişinin eylemi evrakta sahtekârlık suçunu oluşturur. Zorunlu unsurlardan olan keşidecinin imzasının tahrif edilerek ortadan kaldırılması, senedin ziyaı ve iptali (TTK. 690/I, 669-677 hükümlerini uygulanmasını gerektirir, buna karşılık ciro gibi diğer imzaların ortadan kaldırılması, imzaların istiklali kuralı (TTK. 589, 690/II) uyarınca senedin geçerliliğini etkilemez⁵⁴.

Hakim görüşe göre; imzalar senet metnine dahil olmadığı kabul edildiğinden senet borçlularının imzalarında yapılan değiştirmeler senet metninde yapılan değişiklik sayılmaz, Ancak bu halde de TTK.nun 660. maddesinin işin mahiyetine uygun düştüğü ölçüde uygulanabileceği ve senedi tahrifattan önce imzalayanların tahrifattan önceki metne göre sorumlu olabilecekleri savunulmaktadır⁵⁵.

A. İMZA ARAŞTIRMASI

SENETTEKİ İMZANIN BORÇLUYA AİT OLMAMASI -İMZANIN ŞAHİTLER HUZURUNDA ATILMASI, TANIK DİNLENMESİ

** “...her ne kadar Dairemizin bozma kararı üzerine Adli Tıp Kurumundan alınan raporda, imzanın davacı borçlunun eli mahsulü olmadığı şeklinde bir rapor alınmış ve bu rapora göre hüküm tesis

⁵² Kınacıoğlu, s. 151; Poroy/Tekinal, s. 142.

⁵³ Öztan, s. 420.

⁵⁴ Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 128.

⁵⁵ Öztan, s. 863 ve dn. 11’deki yollamalar; Kınacıoğlu : “metin deyimi sadece poliçe ve çekte ödeme emrini, bonoda borç vaadini ihtiva eden yazalı kısmı değil, senedin ön ve arka yüzündeki kambiyo taahütlerinin tamamını içine alır” (Kınacıoğlu, s. 157).

edilmiş ise de, davalı (D.T)'nin davanın başından beri savunması davacı (H.F)'nin bile değişik imza attığı ancak imzayı şahitler önünde attığı yolunda olmuştur. Bu durum mahkemece incelenmemiştir. Senetteki imzanın davacının imzasına benzememekle birlikte, onun tarafından atılmış ise HUMK.nun 309. maddesi⁵⁶ hükmü gereğince

⁵⁶ **Madde 308** - Davanın esnayı tahkikında bir taraf kendisine nispet olunan senette muharrer yazı ve imzayı inkar veya tanımadığını beyan ederse iki tarafın ifadati ve olbapta serdolunan deliller üzerine hakim kafi derece kanaat hasıl eylediği takdirde senedi kabul veya hükümden ıskat ederek esas hakkında karar verir. Kanaat hasıl olmazsa hakim iki tarafın tayin olunacak günde bizzat ispatı vücut etmelerine karar verir. Her iki taraf muayyen günde müteakabilen senet hakkında izahat ita ve medarı tatbik olacak evrakı irae ve tayin ve yazı ve imzanın mevsukiyetini ne şekilde ve ne vasıta ile ispat edebileceklerini beyan ederler.

Bu madde ile HUMK.310,314. maddelerini karşılamayan HMKT.nun 214. maddesinde : “**Yazı veya imza inkârı**” başlığı altında :

“(1) Taraflardan biri, kendisi tarafından düzenlendiği iddia edilen bir belge-deki yazı veya imzayı inkâr etmek isterse, sahtelik iddiasında bulunmalıdır; aksi hâlde belge, aleyhine delil olarak kullanılır.

(2) Bir belgenin sahteliği iddia edildiğinde, belgenin mahkemeye verildiği tarih yazılıp mühürlenerek, saklanması için mahkemece gerekli tedbirler alınır.

(3) Bir belgenin sahteliğini iddia eden kimse, bunu aynı mahkemede ön sorun şeklinde ileri sürebileceği gibi, bu konuda ayrı bir dava da açabilir.

(4) Resmî bir senetteki yazı veya imzayı inkâr eden tarafın bu iddiası, ancak ilgili evraka resmîyet kazandıran kişiyi de taraf göstererek açacağı ayrı bir davada incelenip karara bağlanabilir.

Asıl davaya bakan hâkim, gerekirse bu konuda imza veya yazıyı inkâr eden tarafa, dava açması için iki haftalık kesin bir süre verir.” şeklinde düzenlenmiştir.

Madde 309 - Muayyen günde hakim iki tarafı isticvap ve ledelhace senedi imza ettiği iddia olunan şahsı istiktap eder. Hakim iki tarafın ita ettikleri izahattan ve ibraz ve irae ettikleri delillerden veya imza kendisine isnat olunan şahsın istiktabından senedin vüsuk ve ademi vüsuku hakkında istihsali kanaat edemediği surette ehlihibre vasıtasıyla senedin imzasının tahkikına veyahut yazıldığını görenlerin istimama veya senedin münkiri tarafından

davacının senetteki borçtan sorulu olması gerekir. Davalının bu konudaki tanık dinletme istemi usul hükümlerine göre uygun olup,

yazıldığına sureti katiyede delalet eden vakayiiin şuhut ile ispatına karar verir.

Ehlihibre vasıtasıyla tahkikata karar verildiği takdirde medarı tatbik olacak yazı ve ehlihibrenin tahkikatı icra edeceği gün hakim tarafından tayin olunur.

Mahkeme bu bapta ancak iki tarafın ittifak ettikleri her nevi evrak ile senedatı resmiyeden olan ve bir kimse tarafından hasbelmemuriye veya mahkeme huzurunda tahrir veya imza edilen evrakı tatbika esas addedebilir.

Tatbika esas ittihaz olunabilecek evrak olmadığı veyahut olup da derecei kifayede bulunmadığı takdirde ehlihibre tarafından terkip olunacak ibarelerle münkir olan kimseye yazı yazdırılarak tatbikat icra olunur.”.

Bu madde ile 308. maddedeki düzenlemeye karşılık

HMKT.nun 217. maddesinde “**Sahtelik incelemesi” başlığı altında :**

“(1) Bir belgenin sahteliğinin iddia edilmesi durumunda, bu hususta karşı tarafın açıklamaları da dikkate alınarak, aşağıdaki sıra ile inceleme yapılarak öncelikle karar verilir:

a) Hâkim, yazı veya imzayı inkâr eden tarafı isticvap ettikten sonra bir kanaat edinmemişse, huzurda bu kişiye yazı yazdırıp imza attırmak suretiyle elde ettiği belge ve diğer delilleri değerlendirir.

Hâkim, sahtelik konusunda başka bir incelemeye gerek duymadan karar verebilecek durumda ise gerekçesini açıkça belirtmek suretiyle, senedin sahteliği hakkında bir karar verir. İsticvap için mahkemeye davet edilen taraf, belirtilen günde hazır bulunmadığı takdirde, inkâr etmiş olduğu belgedeki yazı veya imzayı ikrar etmiş sayılır; bu husus kendisine çıkarılacak davetiyede ayrıca ihtar edilir.

b) (a) bendi hükmüne göre yaptığı incelemeye rağmen, hâkimde sahtelik konusunda kesin bir kanaat oluşmamışsa, bilirkişi incelemesine karar verir. Bilirkişi incelemesinden önce, mevcutsa, o tarafa ait olan karşılaştırma yapmaya elverişli yazı ve imzalar, ilgili yerlerden getirtilir. Bilirkişi, bu yazı ve imzalarla, o mahkemede elde edilen yazı ve imzaları esas alarak inceleme yapar. Bilirkişi, inceleme için gerekli görürse, kendi huzurunda tarafın yeniden yazı yazması veya imza atmasını mahkemeden talep edebilir.” şeklinde düzenlenmiştir.

karşı tarafın muvafakatına gerek yoktur. Kaldı ki davalı bu tanıkların Eyüp 2. Ağır Ceza Mahkemesinin ... esas sayılı dosyasında dinlendiklerini ve mahkemenin imzanın davacı borçluya ait olduğunun kabulü ile kendisinin beraatına karar verildiğini savunmuş, mahkeme bu dosyayı celp edip incelemiştir.

Bu durumda, mahkemece yapılacak iş, sözü geçen ceza mahkemesi dosyasını celp etmek, oradaki tanık ifadelerini değerlendirmek, ihtiyaç görüyorsa tanıkları yeniden dinlemek, davalı hakkında kesinleşmiş beraat ve davacı hakkında iftira suç undan mahkûmiyet tararlarını da göz önüne alarak karar vermekten ibarettir..." Y11HD. 29.9.1986, 3836/4830⁵⁷.

B. SAHTECİLİKTE SORUMLULUK

Senede başkasının imzasını taklit ederek (keşideci, kabul veren, ciro, aval, araya girme gibi işlemlerde) imza atan kişinin bu imzasından ötürü TTK. un 590. maddesine göre sorumlu olup olmayacağı tartışmalı olup; hakim görüşe göre, sorumlu olduğu kabul edilmektedir⁵⁸.

Bir imzayı değiştirerek yerine başka bir kişinin imzasını koyan kişinin ise, policeden ötürü değil, fakat, genel hükümlere göre sorumlu tutulabileceği savunulmaktadır⁵⁹.

Yargıtay bir kararında başkasına ait çeki imzalayan kişinin keşideci sayılacağını kabul etmiştir⁶⁰.

⁵⁷ **Kaçak**, N. : Bono, Poliçe, Çek, Seçkin 2. Baskı-2006 (Kaçak), s. 724-725.

⁵⁸ **Öztan**, s. 421; **Poroy/Tekinalp**, s. 133; **Kınacıoğlu**, s. 152. Azınlık görüşüne göre ise; imza atan kişi BK. 411 veya BK. 41 uyarınca sorumlu olur (**Ulmer**, s. 161, **Rehfeldt-Zöller**, s. 48. **Kınacıoğlu**, s. 152, dn.134.'ten naklen).

⁵⁹ **Poroy/Tekinalp**, s. 216; **Kınacıoğlu**, s. 161.

⁶⁰ "...2- Davacının üzerine çek keşide ettiği muhatap bankadaki hesabın davacıya değil dava dışı Ferhan'a ait olması da davacının keşideci sıfatını ve çeklerin taraflar arasında geçerliliğini etkilemez. Zira TTK.nun 695/f-I.

1. Sahte İmzaya İcazet

İmzası sahte olarak atılan kişinin sahtekârlığa icazet vermesi halinde objektif **iyiniyet kuralları ve görünüşte itimat prensibi uyarınca** sorumlu tutulabilme ihtimali vardır.

Buradaki icazet imza konusunda değil, fakat senedin verilmesine ilişkin anlaşmadan kaynaklanmaktadır. Çoğunluk görüşüne göre, bu halde, BK.nun 38. maddesi kıyasen uygulanarak icazet veren kişinin poliçe nedeniyle sorumlu tutulabilmesi gerektiği kabul edilmektedir⁶¹. Sahte imzaya icazet verilmesi reddedilse bile icazeti verenin her halükarda bir garanti sözleşmesi yaptığı kabul edilerek sorum-

maddesinin ilk cümlesinde bir çekin keşide edilebilmesi için muhatabın elinde keşidecinin emrine tahsis edilmiş bir karşılığın bulunması ve keşidecinin bu karşılık üzerinde çek keşide etmek suretiyle tasarruf hakkını haiz bulunacağına dair muhatapla keşideci arasında bir anlaşmanın mevcut olması şart koşulmuş ise de fıkranın müteakip cümlesinde bu şartların bulunmamasının senedin çek olarak muteber olmasına hanel getirmeyeceği açıkça belirtilmiştir. Şu halde davacının muhatap banka nezdinde bir çek hesabının ve muhatapla arasında çek anlaşmasının bulunmaması diğer bir deyişle davacının başkasına ait çek karnesini kullanarak başkasının hesabı üzerine çek keşide etmiş olması bu çeklerin davacı keşideci ile davalı hamil arasında geçerli sayılmasına ve davacının keşideci sıfatıyla çek meblağlarından sorumlu olmasına engel teşkil etmez (Prof. Seza **Reisoğlu/Çek**; 1985, sh: 33 vd.; Prof. Reha **Poroy/Kıymetli Evrak Hukuku Esasları**; 8. Bası, 1983, sh: 264 vd.; Prof. Yaşar **Karayalçın/Ticari Senetler**, 4. Bası, 1970, sh: 280 vd.; Doç. Dr. Fırat **Öztañ/Kıymetli Evrak Hukuku**, 1976, sh: 652)...” Y11HD. 8.12.1987, 1987/6456-6904 (YKD.1988/6, s. 797).

⁶¹ Bkz. **Öztañ**, s. 421; **Poroy/Tekinalp**, s.141; **Öztañ**; “mevcut olmayan hukuki bir muameleye icazet verilemeyeceğinden bu görüşe katılmamaktadır (**Öztañ**, s. 863); BK.nun 39. maddesi poliçe ve çeklerde uygulanamamasına karşılık BK.nun 38. maddesi uygulanabilir. Yetkisiz yapılan kambiyo beyanlarına yetkisiz temsil edilen icazet verebilir. Yetkisiz temsilci de MK.2. maddesinden yaralanarak kambiyo alacaklısının kendisinin temsil yetkisi bulunmadığını bildiğini ispat ederek sorumluluktan kurtulabilir (**Poroy/Tekinalp**, s. 133).

luluğuna gidebileceği kabul edilmektedir⁶². İcazet ex tunc etki yapar ve icazet veren sahtekârlığın yapıldığı andan sonraki bütün hamillere karşı sorumlu olur⁶³.

2. Sahte İmzanın İyiniyet Kuralları Gereği Bağlayıcı Olması

İmzası sahte olarak kullanılan kişinin sahtelik def'ini ileri sürmesinin **venira contra pactum proprium** kuralına aykırı düşmesi halinde sahte imza, sahibini bağlayabilir. Sahtelik def'inin ileri sürülmesinin kendisinin tutumuyla çelişip çelişmediği olgusu ise, somut olayın özelliklerine göre değişebilir. Mesela; kabul beyanının altındaki imzanın kendisine ait olmayıp sahte olduğunu bilen muhatabın, sırf bu durumun anlaşılmasını önlemek için sahtekârın bir veya birden fazla çekini öder, başka sahte imzalı senetlerin tanzimine yol açar, bu surette sahteliğin keşfini engelleyici tutumda bulunması halinde sahtelik def'ini ileri sürmesinin iyiniyet kuralları ile bağdaşmayacağı ileri sürülmüştür⁶⁴.

3. Görünüşe İtimat İlkesi

Bir görüşe göre; bazı hallerde sahtekârlığa maruz kalan kişinin görünüşe itimat ilkesi gereği sorumlu tutulması gerektiğini savunmaktadırlar. Mesela; hamilin sakat bir hususun bulunup bulunmadığı sorusuna "her şeyin yolunda gittiği" ve "senedin geçerli olduğunu" bildirmesi veya sadece bu hususa cevap vermemesi halinde kusura bakılmadan kişinin sorumlu tutulması gerekir⁶⁵. Ancak bu görüşe karşı çıkanlar; sahteliği maruz kalan kişinin bu şekilde sorumluluğu yoluna gidilebilmesinin ağır sonuçlar doğuracağını, bu halde kusur aranması gerektiğini savunmuşlardır⁶⁶.

⁶² Öztan, s. 422.

⁶³ Öztan, s. 422.

⁶⁴ Öztan, s. 425, 863-864; Kınacıoğlu, s. 152.

⁶⁵ bkz. Öztan, s. 425 ve oradaki yollamalar.

⁶⁶ bkz. Öztan, s. 425-426 ve oradaki yollamalar.

4. Mevhum Kimselerin İmzası

Şahıs mevhum olunca imzasından da bahsedilemez. Bu sebeple “mevhum şahısların imzası” denince, muayyen bir kimseye atfı kabil olmayan imza anlaşılmalıdır. TTK.nun 589. maddesinde sahte imza ile mevhum şahısların imzası arasında bir fark gözetmemiştir⁶⁷.

Düzenleyen olarak yazılı kişinin yok olduğu açık ve kesin ise (örneğin yıllarca önce yaşamış ünlü bir kişinin adı yazılmış ise) bu halde polişe şekil noksanlığı nedeniyle sahibini bağlamayacak şekilde imzalanmış olduğundan yok hükmünde olup, batıl olur⁶⁸.

C. SAHTECİLİK İDDİASINDA TAKİBİN AKİBETİ (HUMK 317)⁶⁹

Senet altındaki imzanın kendisine ait olmadığını iddia eden kişi bu iddiasını kendisine karşı dava açılması halinde ileri sürebileceği

⁶⁷ Kınacıoğlu, s. 151.

⁶⁸ Poroy/Tekinal, s. 142; Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya, s. 126.

⁶⁹ HUMK. madde 317: “Sahtelik iddiası 308 inci madde ile mevaddı mütaakibesi ahkâmına tevfikân tetkik olunur. Sahteliği iddia kılınan senedin ehlihibre marifetiyle tetkik ve tatbikına ve vakayı ve hadisattan haberdar olanların istimâna karar verildiği takdirde bu kabil senedat, neticei hükme kadar bir güne muameleye esas ittihaz kılınmaz. Ancak bu senede müsteniden evvelce ittihaz edilen ihtiyati tedbirlere de hâlel gelmez ve ledelhace senet sahibi hukukunun muhafazası zımında sair ihtiyati tedbirlere de tevessül edebilir.”

Bu hüküm HMKT.nun 215. maddesinde: “**Yazı veya imza inkârının sonucu**” başlığı altında

“(1) Adî bir senetteki yazı veya imza inkâr edildiğinde, bu konuda bir karar verilinceye kadar, o senet herhangi bir işleme esas alınamaz.

(2) Resmî senetlerdeki yazı veya imza inkâr edildiğinde, senetteki yazı veya imzanın sahteliği, ancak mahkeme kararıyla sabit olursa, bu senet herhangi bir işleme esas alınamaz.

(3) Senede dayanılarak verilmiş olan ihtiyati tedbir, o senet hakkındaki sahtelik iddiasından etkilenmez ve gerektiğinde senet sahibi haklarının korunması için yeni tedbirler talep edebilir.” şeklinde düzenlenmiştir.

gibi, bu iddiasını genel hükümlere göre açacağı bir davada (menfi tesbit davasında) ileri sürebilir. Bu halde mahkemece sahteliği iddia edilen senet hakkında bilirkişi incelemesi yaptırılmasına ve senedin yazıldığını görenlerin tanık olarak dinlenmesine karar verilmesi ile sahteliği iddia edilen senet hakkında sahtelik iddiası sonuçlanıncaya kadar senet hiçbir işleme dayanak yapılamaz (HUMK. 317 c.2). Bu senede dayanarak yapılan icra takiplerine devam edilemez. Mahkemenin bu konuda tedbir kararı vermesine gerek yoktur. Ancak bu senede dayanarak daha önce verilen ihtiyati tedbirlere hanel gelmez, gerektiğinde senet sahibini korunması için diğer ihtiyati tedbirler de alınabilir (HUMK. 317 c.3)⁷⁰.

HUMK'nun 317'inci maddesindeki koşulların gerçekleşmesi halinde takip konusu edilen çekler için takibin sürdürülmesi mümkün değildir.

** "...Borçlu vekili icra mahkemesine başvurusunda takip konusu çekteki keşideci imzalarına itiraz ettiği anlaşılmaktadır. Ayrıca cumhuriyet savcılığına başvurarak sahtecilik suçundan takibat yapılmasını istediği, bu istem cumhuriyet savcılığınca kabul edilerek alacaklı hakkında sahtecilik suçunda ağır ceza mahkemesince kamu davası açıldığı 2004 tarihli oturumda da anılan mahkemece de borçlunun müdahilliğine karar verildiği görülmektedir. Bu durumda HUMK'ın 317'inci maddesindeki koşulların gerçekleşmesi halinde takip konusu edilen çekler için takibin sürdürülmesi mümkün bulunmamaktadır (HGK'nun 06.02.2002 tarih 2002/19-18 E. - 2002/48 K. Sayılı kararı).

O halde ağır ceza mahkemesinde açılmış bulunan kamu davasının sonucunun beklenmesi gerekirken yazılı şekilde şikayetin reddine karar verilmesi isabetsiz olup kararın bu nedenle bozulması gerekirken onandığı anlaşılmakla borçlu vekilinin karar düzeltme istemi kabul edilmelidir. ..." Y12HD. 13.02.2007, 2006/24337, 2007/2037.

⁷⁰ **Kuru**, HMU/1990, C.2, s. 1451-1452.

CEZA MAHKEMESİNDEKİ SAHTELİK İDDİASININ TAKİBE ETKİSİ

** "...Alacaklı hakkında Samsun 1. Ağır Ceza Mahkemesinde borçlunun şikayeti üzerine sahte senet tanzim etmek suçundan kamu davası açıldığı anlaşılmaktadır. Mahkemece önce bu hususun ara karar ile bekletici mesele yapıldığı daha sonra bu karardan sarfinazar edildiğine ilişkin bir ara kararının bulunmadığı görülmektedir.

Ceza davasının açılmış oluşu borçlu tarafından kişisel hak bakımından davaya müdahil olarak katılıp senedin iptali istenmedikçe hukuk davasına ve icra takibine doğrudan etkili bulunmamaktadır.

Bu durumda alacaklı hakkında ağır ceza mahkemesindeki sahtecilik suçundan açılan kamu davasına borçlunun kişisel hak bakımından müdahil olup dayanak belgenin geçersizliğini o davada ileri sürülüp sürülmediğinin ve HUMK.nun 317. maddesindeki koşulların gerçekleşip gerçekleşmediği tesbit edildikten sonra oluşacak duruma göre bir karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçeyle istemin kabulü isabetsizdir (HGK.nun 6.2.2002 tarih ve 2002/19-18 E - 2002/48 K. sayılı)...” Y12HD. 18.01.2007, 2006/22754 , 2007/393.

IV. İMZALARIN (TAAHHÜTLERİN) İSTİKLALİ (BAĞIMSIZLIĞI)

Bir poliçe, poliçe ile borçlanmaya ehil olmayan kimselerin imzasını, sahte imzaları, mevhum şahısların imzalarını yahut imzalıyan veya namlarına imzalanmış olan **şahısları herhangi bir sebep dolayısıyla ilzam etmiyen imzaları**⁷¹ taşırırsa, diğer imzaların sıhhatine bu yüzden hanel gelmez (TTK. 589)⁷².

⁷¹ **Kınacıoğlu**, maddedeki “**şahısları herhangi bir sebep dolayısıyla ilzam etmiyen imzalar**” kavramından, lafzına sadık kalındığında mutlak butlan hallerinin nazara alınacağı sonucuna varılabileceğini; ancak iradeyi fesada uğratan hallerde de bu hükmün uygulanabileceği düşüncesinde olduğunu ifade etmektedir (**Kınacıoğlu**, s. 152).

⁷² Bu hüküm TTK.nun 690/II. maddesi yollaması ile bonolarda 730/I-3. maddenin yollaması ile de çeklerde de uygulanır.

Bu hükme göre yasal unsurları tamam olan bir kambiyo senedindeki imzalar bu imzalarda bahsi geçen kişileri bağlamazsa da senet yine geçerli kalır. Geçerli imza sahibi diğer bir imzanın geçersiz olduğunu ileri sürerek sorumluluktan kurtulamaz⁷³. Geçersiz bir imza sahibini bağlamazsa da ciro zincirini de koparmaz. Mesela keşidecinin imzasının sahte olduğu bir poliçede cirantaların imzası geçerli ise cirantaları bağlar. Bu hüküm uyarınca senette bir imzanın yer alması yeterli olup, bunun sahte olup olmaması diğer imza sahiplerini etkilemez.

Ciranta olarak gözüken kimse mevcut değilse veya imza kendisini bağlamıyorsa bu husus diğer imzaların geçerliliğini etkilemez ve ciro zincirinde kopukluk yaratmaz. Ancak böyle bir cirantanın mevcut olmadığı, olmayacağı açık ve kesin ise, diğer imzaların geçerliliğine hanel gelmez. Bu durum ciro zincirinde kopukluk hali oluşturur⁷⁴.

Ehliyeti bulunmayan poliçe bu şahsı borç altına sokmaz, ancak senet üzerinde bulunan diğer imza sahiplerince yapılan beyanlar, bu şahısları bağlar (TTK. 589).

TTK.nun 614/II. maddesine göre de : “Aval veren kimsenin temin ettiği borç, şekle ait noksandan başka bir sebepten dolayı batıl olsa dahi aval verenin taahhüdü muteberdir.”.

Buna göre poliçe şekle ait noksanlık dışında mesela lehine aval verilen kişinin şeklen bir imzası varsa, imzayı sahibinin bağlayıp bağlamadığını avalist yönünden önemi yoktur. Keza lehine aval verilen kişinin ehliyeti yoksa veya imza mevhum bir kişiye ait ise bu

⁷³ **Poroy/Tekinalp**, s.141.

⁷⁴ **Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya**, s. 126; Bir imza yerine parmak izi veya mühür basılmışsa bu husus diğer imzaların geçerliliğini etkilemez. Ancak düzenleyenin parmak izi veya mühür basması halinde şekil şartı noksanlığı söz konusu olur (TTK.688/b.7-668/I, 690/1689/I), ciranta parmak izi veya mühür kullanmışsa ciro zincirinde kopukluk olur (TTK.595/I, 668/I, 598/I) (**Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya**, s. 127).

hususlar imzanın dış görünüşüne etkisi olmadığından imzaların istiklali prensibi uyarınca aval vereni ilgilendirmez⁷⁵.

AVALİSTİN SORUMLU OLABİLMESİ İÇİN LEHİNE AVAL VERDİĞİ KİŞİNİN İMZASININ OLMASI

** "...TTK'nun 614/1.maddesi gereğince aval veren kimse, kimin için taahhüt altına girmişse, tıpkı onun gibi sorumludur. Takip konusu bonoda şikâyetçi Rıza M... aval veren durumunda olup, yukarıda belirtilen yasa maddesi uyarınca asıl borçlu gibi bu bonodan sorumludur. Ancak, lehine aval verilen kimse (yani olayımızda Engin M... mutlaka bir bono borçlusu olmalıdır. Bonoda, sorumlu olarak görülmeyen bir kimse için verilen aval geçersizdir. Somut olayda görüldüğü gibi bono keşidecisinin imzası bulunmamaktadır. Keşideci Engin M... için aval vermiş olan şikâyetçi borçlu bonoda keşidecinin imzası bulunmaması nedeniyle bono bedelinden sorumlu tutulamaz..." Y12HD. 27.04.2007, 2007/6634, 2007/8336.

AVALİSTİN RÜCU HAKKI

** "...TTK.nun 614/3.maddesi gereğince aval veren kimse, bono bedelini ödediği takdirde bonodan dolayı lehine taahhüt altına girmiş olduğu kimseye karşı bonodan doğan hakları iktisap eder. Kooperatif aval veren sıfatıyla bono bedelini ödemiş olduğuna göre, kanunen müteselsil sorumluluğu olan keşidecilere karşı takip yapabilir. İİK.nun 167.maddesi gereğince alacağın bonoya dayanması nedeniyle, kambiyo senetlerine mahsus yolla takip yapılabileceğinden şikâyetin reddine karar verilmesi gerekirken kabulü yönünde hüküm tesisi isabetsizdir. ..." Y12HD. 22/10/2009, 2009/11362, 2009/20002.

İKİNCİ İMZANIN AVAL OLARAK KABULÜ

Yukarıda belirtilen TTK.nun hükümlerine göre bonoda sorumluluk için tek imza yeterli olacağından ikinci imza aval konu-

⁷⁵ Öztan, s. 811-812.

munda bulunduğundan ismi yazılı olmasa dahi imza sahibi olan Kamil Ü...’ı bonodan dolayı borçlu konumuna sokar.

** “...Bononun kambiyo senedi vasfını taşıması ve bonoda sorumluluğun doğması için tanzim edenin imzasını ihtiva etmesi yeterli (TTK.nun 687.maddesi) olup, bononun ön yüzündeki ikinci imzanın atılması zorunlu olmadığından bu atılan ikinci imza aval olarak değerlendirilir (TTK.nun 690, 614/1.maddeleri) ve bu ikinci imzanın sorumluluğu için ad ve soyadın yazılı olması zorunlu değildir.

Somut olayımızda, takibe konu iki adet bononun keşidecisinin Ü...Ltd. Şti. olduğu, borçlu şirket adına açığa iki adet imza atıldığı, takibin borçlu keşideci şirket ile ikinci imza sahibi Kamil Ü... aleyhine başlatıldığı görülmüştür.

Borçlu Kamil Ü... temyize karşı verdiği cevap dilekçisinin ön yüzünde, kendisinin borçlu şirketin temsilcisi olduğunu, yapılan protokole göre imzaların şirketi temsilen kendisi tarafından atıldığını, kendi adına asaleten imza atmadığını, borcun şirketin borcu olduğunu, kendisinin sorumlu olmadığını belirtmiştir. Bu durumda bono altındaki her iki imza da kabul dikkate alındığında Kamil Ü...’a aittir.

Yukarıda belirtilen TTK.nun hükümlerine göre bonoda sorumluluk için tek imza yeterli olacağından ikinci imza aval konumunda bulunduğundan ismi yazılı olmasa dahi imza sahibi olan Kamil Ü...’ı bonodan dolayı borçlu konumuna sokar. Bu durumda mahkemece borçlu itirazının reddi yerine kabulüne karar verilmesi isabetsizdir. Kabule göre de imzaya itiraz olunması halinde usulüne uygun duruşma açılarak taraflar dinlenip varsa deliller toplandıktan sonra bir karar vermek gerekir iken dosya üzerinden sonuca gidilmesi doğru değildir. ...” Y12HD. 12/10/2009, 2009/10062, 2009/18817.

Sahte imza sebebi ile çekteki diğer imzaların sıhhatine hâlel gelmez ise de, sahte imzanın atfedildiği kişinin sorumluluğundan söz edilemez.

** "...Dava konusu çeklerin çek de birinci ciranta sıfatı ile imzası bulunan davacı bu imzanın kendisine ait olmadığını bildirerek sahtecilik iddiasında bulunmuştur. TTK.nun 730/3.maddesi yollamasıyla çeklerde de uygulanması gereken 589.maddesi uyarınca sahte imza sebebi ile çekteki diğer imzaların sıhhatine hâlel gelmez ise de, sahte imzanın atfedildiği kişinin sorumluluğundan söz edilemez.

Sahtecilik iddiası mutlak def'i niteliğinde olduğundan herkese karşı dermeyeran edilebilir.

Bu itibarla, mahkemece çekteki birinci ciranta imzanın davacıya ait olmadığını araştırılarak uygun sonuç dairesinde bir karar verilmesi gerekirken eksik inceleme neticesinde yazılı şekilde hüküm kurulması doğru görülmemiştir..." Y19HD. 1.3.2005, 2004/7944 2005/2021.

Ciranta kendi imzasını inkar etmediğine göre çek bedelini ödemekle yükümlü olup, keşideci imzasının geçerli olmadığı yolundaki itirazı dinlenemez. İmza sahte bile olsa ciranta olan borçlu kendi imzasından sorumludur.

** "...Öte yandan, borçlu ciranta çekteki keşideci imzasının keşideciye ait olmadığından bahisle itirazda bulunmuştur. Takip borçlu cirantanın cirosu ile hamil durumda olan alacaklı tarafından yapılmıştır. TTK.'nun 730/3.maddesi göndermesi ile çekler hakkında da uygulanması gereken aynı Kanun'un 589. maddesinde "Bir poliçe, poliçe ile borçlanmaya ehil olmayan kimselerin imzasını, sahte imzaları, mevhum şahısların imzalarını yahut imzalayan veya namlarına imzalanmış olan şahısları herhangi bir sebep dolayısı ile ilzam etmeyen imzaları taşırırsa, diğer imzaların sıhhatine bu yüzden hâlel gelmez." hükmü getirilmiştir. Bu nedenle ciranta kendi imzasını inkar etmediğine göre çek bedelini ödemekle yükümlü olup, keşideci imzasının geçerli olmadığı yolundaki itirazı dinlenemez. İmza sahte

bile olsa ciranta olan borçlu kendi imzasından sorumludur.TTK'nun 692/6. maddesi ve fıkrasında aynen "çeki çeken kimsenin (keşidecinin) imzasını" zorunlu kılmıştır. Anılan maddede sadece imzadan söz edilmiş keşideci adının yazılması ve imzanın adı yazılı kişiye ait olması koşul olarak kabul edilmemiştir. Bu nedenle çekte keşide imzasının bulunması yeterli olup bu imzanın keşideciye ait olup olmaması, TTK.'nun 730/3.maddesi göndermesi ile çekler hakkında da uygulanması gereken aynı Kanun'un 590. maddesinde "Temsile salahiyyetli olmadığı halde bir şahsın temsilcisi sıfatıyla bir poliçeye imzasını koyan kimse, o poliçeden dolayı bizzat mesul olur" hükmü de dikkate alındığında çek vafına etkili olmaz. O halde Mahkemece şikayetin reddine karar verilmesi gerekirken kabulü isabetsizdir..." Y12HD. 07.12.2004, 2004/20680-25278⁷⁶.

Ciro eden dava dışı N... Ltd.Şti.'nin cirosunu oluşturan imzanın sahte olması, diğer cirantaların imzalarının geçerliliğini etkilemez. Somut olayda keşidecinin imzasının sahte olduğu iddia edilmediğine göre, çekin sahte olduğuna ilişkin mutlak def'i bu olayda uygulanamaz.

** "...Davacı vekili, müvekkilinin davadışı N... Tic. Ltd.Şti. namına keşide ettiği çekin postada kaybolduğunu, çekte yazılı borcun lehtara ödendiğini, daha sonra çekin ortaya çıkıp ciro yolu ile hamilin müvekkili hakkında takip yaptığını, davalı cirantanın haklı hamil olmadığını, lehtar şirketin kaşe ve imzası atılarak ciro edilmiş gibi gösterildiğini belirterek müvekkilinin borçlu olmadığını tesbitine, çekin iptaline karar verilmesini talep ve dava etmiştir.

⁷⁶ Y19HD de, 08.06.2009, 2008/9876, 2009/5424 sayılı kararında: Yerel mahkemenin; çekteki keşide tarihinin çek keşidecinin rızası hilafına değiştirildiğini, keşide tarihindeki değişikliğe dair imzanın keşideciye ait olmadığını, çekin kambiyo vafının kalmadığını ileri süren davacının dava konusu çekte ciranta olduğu ve imzaların istiklali prensibi uyarınca kendinden sonra gelen ciranta ve yasal hamillere karşı sorumlu bulunduğu gerekçeyle davanın reddine ilişkin kararı onaylamıştır.

Davalı vekili, dava konusu çekin müvekkiline ciro yolu ile geçtiğini, cirolarda herhangi bir kopukluk bulunmadığını, müvekkilinin yetkili, iyiniyetli hamil olduğunu bildirerek davanın reddini istemiştir.

Mahkemece, dava konusu çekin postada kaybolduğu, lehtar N...San. Tic. Ltd. Şti.'nin yetkili temsilcisi Ali S...; çekin arkasındaki cironun şirketlerine, imzanın da kendisine ait olmadığını bildirdiği, davacının borcunu N.... Ltd. Şti.ne ödediği gerekçesiyle davanın kabulüne karar verilmiş, hüküm davalı vekilince temyiz edilmiştir.

Kambiyo senetlerinde imzaların istiklali ilkesi caizdir. Diğer bir deyişle, beyanlar birbirinden bağımsızdır. Bu husus, TTK'nun 589.maddesinde de açıkça ifade olunmuştur. Buna göre, bir poliçe, poliçe ile borçlanmaya ehil olmayan kimselerin imzasını sahte imzaları, mevhum (gerçekte mevcut olmayan) şahısların imzalarını yahut imzalayan veya namlarına imzalanmış olan şahısları herhangi bir sebep dolayısıyla ilzam etmeyen (bağlamayan) imzaları taşırorsa, diğer imzaların sıhhatine bu yüzden hâlel gelmez. Aynı esas, TTK'nun 730/1. fıkranın 3.bendinin yollamasıyla çekte de geçerlidir. Buna göre, dava konusu çeki ciro eden davadışı N... Ltd.Şti.'nin cirosunu oluşturan imzanın sahte olması, diğer cirantaların imzalarının geçerliliğini etkilemez. Somut olayda keşidecinin imzasının sahte olduğu iddia edilmediğine göre, çekin sahte olduğuna ilişkin mutlak def'i bu olayda uygulanamaz. Açıklanan bu ilkelere göre, TTK'nun 730/1. maddesi fıkrasının 5.bendi yollamasıyla aynı yasanın 599.maddesi gereğince davalının bile bile borçlu zararına kötüniyetle hareket ettiğinin araştırılması gerekirken eksik inceleme ile karar verilmesi doğru görülmemiştir..." Y19HD. 3.5.2004, 2003/8207, 2004/4994.

Keşideci borçlu ciranta imzasının ilgisine ait bulunmadığını veya somut olayımızda olduğu gibi çekin lehtar tarafından imzalanmadığını, imzanın ona ait olmadığını ileri süremez.

** "...Takip konusu çekte takip alacaklısı Hüseyin D...'in ciro silsilesi içerisinde imzası vardır. TTK'nun 702.maddesi gereğince cirosu kabil bir çeki elinde bulunduran kimse son ciro beyaz ciro olsa

bile kendi hakkı müteselsil ve birbirine bağlı cirolardan anlaşıldığı takdirde selahiyetli hamil sayılır. Keşideci borçlu ciranta imzasının ilgisine ait bulunmadığını veya somut olayımızda olduğu gibi çekin lehtar tarafından imzalanmadığını, imzanın ona ait olmadığını ileri süremez. TTK.nun 590.maddesinde açıkça imzaların istiklali prensibi de dikkate alınarak keşidecinin imzası ile sorumlu bulunacağı keşidecinin kendi imzasını inkar etmediğine göre çek bedelini ödemekle yükümlü olup, lehtarın imzasının geçerli olmadığı yönündeki borçlu itirazı dinlenemez. Mahkemece itirazın reddi yerine kabulü isabetlidir. ...” Y12HD. 29/01/2009, 2008/21270, 2009/1884.

A. TEMSİLCİNİN SORUMLULUĞU

TTK.nun 590. maddesine göre: “Temsile selahiyetli olmadığı halde bir şahsın temsilcisi sıfatıyla bir poliçeye imzasını koyan kimse, o poliçeden dolayı bizzat mesul olur ve poliçeyi ödediği takdirde temsil olunan haiz olabileceği haklara sahip olur. Selahiyetini aşan temsilci için dahi hüküm böyledir.”⁷⁷.

Temsilcinin temsil olunan hakkında kambiyo senedi düzenleyebilmesi için kendisine bu konuda bir yetki verilmiş olmalıdır, temsil yetkisi yoksa (falsus procurator) imzaladığı kambiyo senedinin temsil edildiği bildirilen kişiyi bağlamaz. Özel yetkiye ilişkin olarak kanun bazı hallerde düzenlemeler getirmiştir⁷⁸.

⁷⁷ Temsilcinin selahiyetini (yetki verilen miktarı) aşması halinde sorumluluğunun; aştığı miktar ile mi? yoksa kambiyo senedindeki miktarın tümü ile mi olması gerektiği konusu tartışmalı olmakla beraber, hakim görüş, senetteki miktarın tamamı ile sorumlu tutulması gerektiği yolundadır (Kınacıoğlu, s. 156).

⁷⁸ Temsilcinin temsil olunan adına kambiyo senedi düzenleyebilmesi için; özel yetki gerektiği konusu vekil bakımından BK.nun 388/III. maddesinde; kapitanın donatan adına imzalaması bakımından TTK.nun 989, 965/IV. maddesinde düzenlenmiştir. Buna karşılık BK.nun 450. maddesinde ise ticari mümessil için özel yetki aranmıştır. Vesayette ise vasinin kambiyo senedi düzenleyebilmesi için, vesayet makamının izni gerekir Tüzel kişi-

Senedi imzalayan kişinin temsil olunanı temsil yetkisi yoksa sadece imza atan temsilci sorumlu olur (TTK. 590/c.I)⁷⁹. TTK. nun 590. maddesi BK. 39. maddesine göre özel hüküm niteliğinde olduğundan bu halde BK. 39 maddesi değil, 590. maddesi uygulanır. TTK.nun 590. maddesi BK.nun 39/ilk maddesinin aksine “durma vakıf olma” şartını değil doğrudan doğruya bilme şartını getirmiştir. Alacaklının durumu bildiği kanıtlanarak borçtan kurtulmak mümkündür⁸⁰.

Temsil yetkisi bulunmadan başkasının temsilcisi gibi imza atan kişinin durumu ile başkasının adına kendi adını kullanmadan sahte imza atan kişi arasında bir benzerlik bulunduğu doktrinde kabul edilmektedir. Bu halde de kambiyo senetlerine ilişkin güveni korumak, akılcılığı zedelememek faydasız zorluklar çıkarmamak (muamelelatın menfaat) vs gibi düşüncelerle ismi kullanılan şahsın icazet vermesine izin verilmekte ve hatta bu kişinin davranışları sebebiyle sorumlu tutulabileceği kabul edilmekte⁸¹ ve sahtekârlığı yapan şahsın cezai sorumluluk yanında, hakim görüşe göre, TTK.nun 590. maddesi uyarınca da sorumlu olması gerektiği savunulmaktadır⁸².

lerde kambiyo senedi kanun ve statü hükümlerine göre organ veya temsilci tarafından imzalanmalıdır (Özta, s. 402-403; Poroy/Tekinalp, s. 132). TTK.nun 590. maddesi tüzel kişilerin temsil yetkisinde de uygulanır ve birlikte imzanın şart olması halinde tüzel kişinin unvanı altında tek başına imza atan TTK.nun 590, maddesi uyarınca sorumlu olur (Poroy/Tekinalp, s. 133).

⁷⁹ Yetkisiz veya yetki sınırını aşan temsilci, medeni hakları kullanma ehliyeti olması koşulu ile adına hareket ettiği şahsın: “Kambiyo ehliyetinin bulunmaması (mesela adi şirket olması); muhayyel bir şahıs veya şirket olması; muamele ehliyetinin bulunmaması hallerinde kambiyo taahhüdünden bizzat sorumludur” (Kınacıoğlu, s. 155). Alacaklının durumu bilmesi halinde yetkisiz temsilci sorumlu olmaz (Fırat/1999, s. 72).

⁸⁰ Özta, s. 407; Poroy/Tekinalp, s. 132-133.

⁸¹ Özta, s. 412-413; Poroy/Tekinalp, s.133.

⁸² Özta, s, 412-413.

Temsilcinin temsil edilen adına bizzat kendi kendisi ile veya üçüncü şahsın temsilcisi sıfatıyla kambiyo taahhüdünde bulunabilip bulunamayacağı konusunda kanunda bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu konuda Kınacıoğlu; temsilcinin kendi kendisiyle kambiyo taahhüdünde bulunamayacağını, ancak temsil edileni mükellefiyet altına sokmayan ve münhasıran bir vecibenin ifası zımında bir kimsenin kendi kendisi ile kambiyo taahhüdünde bulunması mesela, temsilcinin bu sıfatla çektiği poliçeyi kendi namına kabul edebileceğini belirtmektedir⁸³.

Poroy/Tekinalp: Yetkisiz temsilcinin kendisine özel yetki verilmeden kambiyo senedini kendi lehine imzalaması halinde kambiyo alacaklısının zarar görmemesi bakımından yetkisiz temsile ilişkin TTK.nun 590. maddesinin uygulanmasının doğru olacağını savunmaktadırlar⁸⁴.

** "...Bonoyu şirket adına imzaladığı konusunda ihtilaf bulunmayan İnci A...'nın borçlu şirketi temsil ve ilzama yetkili olmadığı da tartışmasızdır. Bu durumda, bono bakımından şirketin sorumlu olmadığı kabulü gerekir. Şirketi temsil ve borç altına sokma yetkisi bulunmayan İnci A..., imzaladığı senet nedeniyle TTK.nun 690. maddesinin göndermesi ile uygulanması gereken uygulanması gereken aynı Kanun'un 590.maddesi gereğince (temsile selahiyetli olmadığı halde) temsilci sıfatı ile imza eden kişinin bonodan dolayı şahsen sorumlu olduğunun kabulü gerekir..." Y12HD. 26.06.2007, 2007/10459, 2007/13105.

⁸³ Kınacıoğlu, s. 154.

⁸⁴ Poroy/Tekinalp, s. 132.

K a y n a k  a

- **Domaniç**, Hayri : Kıymetli Evrak Hukuku Eđitim Yayınları /1975 (Domaniç); Ayrıca aynı Kitabın 1990 baskısı (Domaniç/1990).
- **Erdem**, Nuri : Kambiyo Senetlerinde Senet Metninde Değişiklikler (Tahrifat) Vedat Kitapçılık-İst/2008 (Erdem).
- **Kendigelen**, Abuzer : ek Hukuku 2. Baskı Arıkan, İst/2006 (Kendigelen).
- **Kınacıoğlu**, Naci : Kıymetli Evrak Hukuku 4.Bası Gazi Büro Kitapevi Ankara, 1993 (Kınacıoğlu).
- **Özta**n, Fırat : Kıymetli Evrak Hukuku 2. Bası Turhan Kitapevi, Ank. 1997 (Öztan); Keza aynı kitabın 1999 Baskısı (Öztan/1999).
- **Paslı**, Ali : Sahte ve Tahrif Edilmiş ek İBD. 2000/7-8-9 s. 635vd (Paslı).
- **Poroy**, Reha-**Tekinalp**, Ünal : Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları 17. Bası (Poroy/Tekinalp).
- **Reisoğlu**, Seza : Türk Hukukunda ve Bankacılık Uygulamasında ek, Ank-1998 (Reisoğlu/ek).
- **Ülgen**, Hüseyin/**Helvacı**, Mehmet/**Kendigelen**, Abuzer/**Kaya**, Arslan : Kıymetli Evrak Hukuku (Ders Kitabı) Vedat Kitapçılık İstanbul/2004 (Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya) Keza aynı kitabın 2005 Baskısı ((Ülgen/Helvacı/Kendigelen/Kaya-2005).